

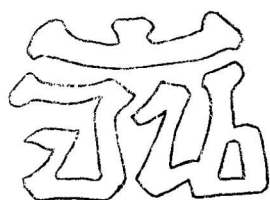
ขอ

เสวียร โทเค่

ราชบัณฑิตยสถาน

ตีพิมพ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระยาอนุমানราชชน
น เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์
สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส
วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒

๗๖

เสฐียร โกเศศ

ราชบัณฑิตยสถาน

ตีพิมพ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระยาอนุমানราชชน

น เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์

สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๑๒

คำนำ

ในการพระราชทานเพลิงศพ พระยาอนุমানราชชน (ยง อนุมานราชชน)^๕นี้
เจ้าหน้าที่ในราชบัณฑิตยสถาน ร่วมกับคณะกรรมการชำระปทานุกรม ของราช-
บัณฑิตยสถาน ดำเนินในความอุตสาหวิริยะของท่านเจ้าคุณเป็นอย่างยิ่ง ด้วยท่าน
เจ้าคุณได้เกี่ยวข้องกับราชบัณฑิตยสถานมาตั้งแต่เริ่มตั้ง จนกระทั่งได้ดำรงตำแหน่ง
ผู้รักษาการในตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถาน ตลอดเวลาที่ท่านเกี่ยวข้องอยู่กับ
ราชบัณฑิตยสถานนั้น ท่านได้ชวนชวยเพื่อความเจริญในวิชาการแห่งราช-
บัณฑิตยสถานทุกวิถีทาง ชวนชวยที่จะให้ราชบัณฑิตยสถานมีสาขาวิชาทุกอย่างที่
เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ได้เรียบเรียงเอง และชักชวนผู้มีความรู้ชวยกันเรียบ
เรียง ได้จัดให้มีตำราในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าได้ตามโอกาส
และถือเป็นหลักสำคัญว่า ราชบัณฑิตยสถานเป็นแหล่งความรู้บริสุทธิ ได้คิดค้ดกับ
สถาบันฝ่ายวิชาการในต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนตำราอันเป็นวิชาการเท่าที่สมควร
จะทำได้ ทำให้กิจการราชบัณฑิตยสถานดำเนินด้วยดีเป็นลำดับมา

เพราะฉะนั้น ในคราวที่จะพระราชทานเพลิงศพท่านนี้ คณะเจ้าหน้าที่และ
คณะกรรมการชำระปทานุกรม ของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งปรารภงานจะมีส่วนร่วม
การกุศลกับเจ้าภาพบ้างตามควร จึงได้ขออนุญาตเจ้าภาพเพิ่มมีส่วนร่วม ก็ได้รับ
อนุญาตด้วยดี และได้ตกลงเลือกเรื่อง “ฉัน” ที่ดัดพิมพ์ในสมุดเล่มนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่
ท่านเจ้าคุณได้เรียบเรียงจบบริบูรณ์เป็นเรื่องสุดท้าย เพื่อลงพิมพ์ในตำราปทานุกรมไทย
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นหนังสือดำหรับแจกในงานพระราชทานเพลิงศพท่าน

[๒]

ขอคุณธรรมวิทยาทานนี้ จงเป็นพดบังจ้ายอำนาจผู้สมบัติศุภอรรถวิบุต
มณูญผล แก่ท่านเจ้าคุณพระยาอนุমানราชชน (ยง อนุมานราชชน) โดยควรแก่
กตัตถิยแห่งภพนี้ ๆ สมดังความตั้งใจ ทุกประการ เทอญ.

ราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพฯ ฯ

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๒

พระยาอุนมานราชธน (ยง อุนมานราชธน)

ชาตะ วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๑

ถึงแก่อนิจกรรม วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๒

ประวัติ

พระยาอนุমানราชชน (เสฐียรโกเศศ)

ศาสตราจารย์ พระยาอนุমানราชชน หรือที่รู้จักกันแพร่หลายในวงการนักศึกษาระดับไทยและต่างประเทศ ในนามปากกาของท่านว่า “เสฐียรโกเศศ” เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ ค่ำ เดือนอ้าย ปีชวด ตรงกับวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๓๓ ที่ตำบลวัดพระยาไกร อำเภอยานนาวา จังหวัดพระนคร ท่านเป็นบุตรคนโต ของนายหัตถ์ หรือมณี และนางเฮียะ นามเดิมว่า ยง ได้รับพระราชทานนามสกุลว่า “เสฐียรโกเศศ” แล้วได้ใช้นามสกุลนี้เป็นนามปากกาเรื่อยมา ได้รับการศึกษาชั้นต้นที่โรงเรียนอัสสัมชัญ เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๕ ของโรงเรียนนี้ แล้วได้เข้าทำงานที่โรงแรมโอเรียนเต็ล

ต่อมาได้เข้ารับราชการที่กรมศุลกากร ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนอนุমানราชชน และได้เลื่อนเป็นหลวง เป็นพระ และเป็นพระยาในราชทินนามเดิมโดยตลอดดังนี้

วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นขุนอนุমানราชชน (อายุ ๒๓ ปี)

วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นหลวงอนุমানราชชน (อายุ ๒๗ ปี)

วันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็นพระอนุমানราชชน (อายุ ๓๓ ปี)

วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ เป็นพระยาอนุমানราชชน (อายุ ๓๖ ปี)

ตอนเริ่มรับราชการท่านมีตำแหน่งเป็นเพียงเสมียนพนักงาน ในที่สุดก็ได้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีของกรมนี้ นอกจากนั้นก็ได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญๆ มาแล้วหลายตำแหน่ง เช่น เป็นผู้ตรวจราชการประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นอธิบดี

กรมศิลปากร เป็นราชบัณฑิต โดยเฉพาะขณะที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร นั้น ยกย่องกันว่าได้สร้างความสำเร็จให้แก่กรมศิลปากรเป็นอันมาก

ท่านเป็นนักชาติพันธุ์วิทยา นักนิรุกติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ นักวรรณคดี และนักสังคมวิทยา ผู้มีชื่อเสียงเด่นของไทย เมื่อรับราชการครบเกษียณอายุแล้วยังได้ดำรงตำแหน่งทางราชการที่สำคัญ ๆ อีก คือท่านได้ดำรงตำแหน่งผู้รักษาราชการตำแหน่งนายกรัฐมนตรียศถาบรรดาศักดิ์ โดยเฉพาะงานในหน้าที่ของนายกรัฐมนตรียศถาบรรดาศักดิ์ ท่านเป็นประธานกรรมการชำระปทานุกรม เป็นประธานกรรมการทำอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย เป็นประธานกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย และเป็นประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรมไทย งานของส่วนราชการเหล่านี้ ท่านได้เป็นประธานกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี เป็นรองประธานกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย เป็นกรรมการบริหารสถานวิจัยแห่งชาติ ด้านภาษารัฐมนตรี ท่านได้แต่งหนังสือทางวิชาการไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เป็นที่แพร่หลายในหมู่นักศึกษาทั่วไป

หนังสือที่ท่านแต่งในนามปากกาว่า “เสรีรโกเศศ” มีทั้งที่แต่งร่วมกับ “นาคะประทีป” และที่แต่งโดยลำพังท่านเอง ที่แต่งร่วมกับนาคะประทีป ได้แก่ หนังสือ หิโตประเทศ กามนิธ หรือ วาติฐฐี และตริขของเพื่อน ที่แต่งโดยลำพังท่านเองได้แก่หนังสือ นิรุกติศาสตร์ คำด้นาเปรียบเทียบ การศึกษาเรื่องประเพณีไทย การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณคดี ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน ซึ่งท่านได้มอบให้ราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์เผยแพร่อยู่จนปัจจุบันนี้ นอกจากแต่งหนังสือดังกล่าวแล้วยังได้เขียนอธิบายคำต่าง ๆ น่าสนใจในหนังสือตำราภาษาไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นประจำตลอดมา เรื่องที่ท่านเขียนอธิบายครั้งสุดท้ายก่อนถึงแก่อนิจกรรม

ได้แก่เรื่อง “จัน” ที่ราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทาน-
เพลิงศพท่าน^๕ และได้แต่งหนังสือพื้นความหลัง อันเป็นอัตชีวประวัติบอกกับเกิด-
ประวัติกรุงเทพฯ ในชีวิตของท่านรวมถึงเล่ม เล่มสามอยู่ในระหว่างดำเนินการแต่ง
ยังไม่จบ ท่านก็ได้ถึงแก่อนิจกรรมเสียก่อน หนังสือภาษาต่างประเทศนั้น มีทั้งที่ตีพิมพ์
ในประเทศไทย และต่างประเทศ ที่ตีพิมพ์ในประเทศไทยเล่มล่าสุดได้แก่ Essays
on Thai Folklore by Phya Anuman Rajadhon ซึ่งหนังสือเรื่องนี้ พดด้วง พระเจ้า
วรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครานุรักษ์ฯ ทรงประทานคำนำว่า ผู้รู้ชาวต่างประเทศ
ที่มาเมืองไทย ย่อมตรงไปหาท่าน หรือหาไม่ก็ต้องอาศัยงานนิพนธ์ของท่าน
เป็นหลัก แม้ถึงท่านจะไม่เคยไปศึกษาในต่างประเทศ และเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๔
จากโรงเรียนอัสสัมชัญ แต่ก็สามารถแต่งหนังสือทางวิชาการภาษาต่างประเทศ จน
เป็นที่แพร่หลายในหมู่นักศึกษาชาวต่างประเทศ

ความเป็นปราชญ์ของท่านนั้น ปรากฏให้เห็นตั้งแต่สมัยรับราชการที่กรม
ศุภการแล้ว ท่านเคยได้รับรางวัลจากวรรณคดีสโมสรมาแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ สม-
เด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงขอให้โอนมาทำงานที่หอสมุดสำหรับพระนคร
แต่ท่านมิได้ตอบสนองพระประสงค์ได้ในเวลานั้น ต่อมาได้เข้าเป็นสมาชิกวรรณคดี
สมาคมนักทรงกิตติคุณในรัชกาลที่ ๗ และได้รับพระเมตตาโดยตลอด สมเด็จ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ตรัสพยากรณ์กับสมเด็จพระยานวิศรานุวัติวงศ์
ว่า “ต่อไปพระยาอนุมานราชชนจะได้เป็นนักปราชญ์” เมื่อมาประจำอยู่กรมศิลปากร
แล้ว ท่านได้รับบันทึกความรู้จากสมเด็จพระยานวิศรานุวัติวงศ์ ประทาน
ให้ ซึ่งเมื่อได้ตีพิมพ์เป็นเล่มได้ถึง ๕ เล่มใหญ่ ในวันประสูติครบรอบร้อยปีของพระ-
องค์ท่านนั้น

ในด้านการช่วยเหลือส่วนราชการทำการสอน ท่านก็ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญ

ในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ก็เป็นศาสตราจารย์บรรยายวิชาวิฤทธิศาสตร์ ในคณะอักษรศาสตร์ คณะครุศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ ประจำพาดงกรณมหาวิทยาลัย เป็นผู้บรรยายวิชาประเพณีไทย ศาสนาเปรียบเทียบ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ต่อมาได้รับปริญญอักษรศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากพาดงกรณมหาวิทยาลัย และปริญญาศิลปดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร

ในด้านการเมือง ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราว ในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๗๐ นาย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ และได้รับเลือกเป็นวุฒิสมาชิกอยู่สมัยหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐

ในด้านสังคม ท่านเป็นผู้ไม่เป็นภัยแก่ใคร ๆ เป็นคนที่อุ้มชูศิษย์ เป็นนายที่ต้นต้นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ดำเนินชีวิตอย่างตรงไปตรงมา มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ นิยมการให้มากกว่าการรับ ท่านเป็นผู้พร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นใหม่ ๆ หมดผู้นามาเสนอ และถ้าเห็นด้วยก็ยินดีสนับสนุน เช่นต้นต้นผู้มาคมภาษาและหนังสือ โดยยินดีรับเป็นนายกสมาคมให้เมื่อแรกก่อตั้ง เป็นประธานกรรมการไทย-ภารต มาจนกระทั่งถึงแก่อนิจกรรม เป็นประธานงานที่ระลึกกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ และในปี ๒๕๓๒ นี้ ท่านก็ได้รับเลือกเป็นนายกของสยามสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงนับว่าท่านเป็นผู้กว้างขวางในวงสังคมทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวต่างประเทศนั้นถึงกับกล่าวกันว่า ในบรรดาสมาชิกชนชาวไทยด้วยกันแล้ว จะหาใครทำคุณประโยชน์ให้แก่วงวิชาการของไทย ยิ่งไปกว่าพระยาอนุมานราชชนเป็นไม่มี

ชีวิตส่วนตัว ท่านมีภริยาแต่เพียงคนเดียวละไมคนเดียวเท่านั้น มีบุตรธิดาด้วยกัน ๘ คน บุตรคนโต คือ ๑ พล.๑. อดิใจ อนุมานราชชน เอกอัครราชทูตไทย

ประจำสหสาธารณรัฐอาหรับ ตามปกติท่านเป็นคนมีอนามัยดี ทำงานเป็นเวลา
ไม่เคยเจ็บป่วย พึ่งมาเจ็บถึงเข้าโรงพยาบาลเพียงครั้งเดียว และได้ถึงแก่อนิจกรรม
เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๒ เวลา ๘.๕๐ น. ที่โรงพยาบาลศิริราช ด้วยโรค
เส้นโลหิตในสมองแตก สิริรวมอายุได้ ๘๐ ปี ๖ เดือน กับ ๑๕ วัน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ท่านได้รับ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
(ม.ป.ช.) มหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.) ทูตียจุลจอมเกล้าพิเศษ (ท.จ.ว.)
เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา (ร.ด.ม. (ศ.))

จีน

ภูมิศาสตร์ แผ่นแผ่นดินใหญ่จีน เป็นประเทศใหญ่ที่สุดในทวีปเอเชีย และใหญ่ที่สุดของโลกรองจากประเทศรัสเซีย แต่ว่ามีจำนวนพลเมืองที่เรียกว่าประชากรมากที่สุดกว่าประเทศอื่น ๆ ในโลก ถ้าแบ่งประเทศจีนอย่างกว้าง ๆ ก็เป็นสองส่วนใหญ่ คือส่วนที่เป็นของจีนโดยตรง และส่วนที่เป็นเมืองขึ้น ได้แก่ ประเทศแมนจูเรีย ประเทศมองโกเลียใน (Inner Mongolia) แดนเคอร์กัสถาน ตะวันออกหรือแคว้นดินเกียง และประเทศทิเบต เมื่อรวมทั้งสองส่วนนี้ ก็เรียกว่าอาณาจักรจีน ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะแผ่นดินใหญ่ ส่วนที่เป็นประเทศจีนโดยตรง ซึ่งในภาษาอังกฤษเรียกว่า China Proper แต่จะต้องกล่าวเรื่องเริ่มต้น ถ้าแดนความรู้เรื่องประวัติศาสตร์แต่ย่อพอให้ทราบว่าเป็นมาอย่างไร จึง

เกิดเป็นประเทศจีนโดยตรงขึ้น

ชาวชนที่ได้ชื่อว่าจีน ตามทางด้านนิษฐานว่าเดิมก็เป็นชนชาติเร่ร่อนพวกหนึ่ง อยู่ในตอนกลางหรือตอนเหนือของทวีปเอเชีย ภายหลังเมื่อ ๕,๐๐๐ ปีโดยประมาณ ปรากฏว่าชนชาติจีน ได้ตั้งหลักแหล่งเป็นชาวดึกกรจำกัดเขตอยู่ในดินแดน ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นมณฑลเซนต์ (Shen-si) หรือเซียมไซ ในด้านฝั่งแม่น้ำดินแดนตอนนั้นจัดได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้น ที่จะเกิดเป็นประเทศจีนขึ้น ภายหลังซึ่งนับเวลาเป็นพัน ๆ ปี จีนก็ขยายเขตแดน แผ่ลงมาทางใต้ออกไปกว้างขวางโดยลำดับ จนถึงดุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง (ชื่อแม่น้ำนี้ เขียนถ่ายเป็นอักษรโรมันต่าง ๆ กัน ภาษาจีนด้านฝั่งแม่น้ำเรียกว่า แม่น้ำแยงซีเกียง แปลว่าแม่น้ำชนชาติยาง ภาษาไทยเขียนชื่อ

แม่น้ำต่าง ๆ กัน)

จำเนียรกาลล่วงมาอีกหลายร้อยปี
ชนชาวฉิ่นถูกระเบิดเรื่อยลงมาทางตอนใต้
ของแม่น้ำแยงซีเกียงโดยลำดับ จนใน
ที่สุด แผ่นดินตอนนั้น ก็กลายเป็นส่วนหนึ่ง
ที่รวมเข้าอยู่ในประเทศฉิ่นโดยตรง ชน
ชาติอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในดินแดนเหล่านั้นก็ถูก
กลืนกลายเป็นชนชาวฉิ่นไป ด้วยอำนาจ
วัฒนธรรมฉิ่น ซึ่งมีความเจริญสูงกว่า
ชนชาติอื่นที่อยู่ในดินแดนเหล่านั้น ถ้า
เปรียบประเทศฉิ่นเหมือนคันไถรียอย
คันใหญ่ซึ่งแผ่ถึงก้นด้าซาออกไปเป็น
บริเวณทอดได้กว้างขวาง ก็เพราะเมื่อ
คันไถรียอย ถ้าถึงโดยน้ด้าออกไปไกลห่าง
จากคันเดิมก็ด้ามารถเกิดรากย้อยขึ้น
ตามกิ่ง เมื่อรากนั้นย้อยลงถึงดินก็เกิด
เป็นด้าคันขึ้นใหม่ซึ่งต่อเนื่องกับคันเดิม
ได้ฉะนั้น

ในทันจะกล่าวเรื่องภูมิศาสตร์เฉพาะ
ประเทศฉิ่นโดยตรง แม้กระนั้นก็จะต้อง
เล่าแต่ดังเขป เลือกกถ่าวเท่าที่เห็นควร
ถ้าต้องการทราบความพิสดารก็อาจหา

หนังสืออ่านซึ่งว่าด้วยภูมิศาสตร์ประเทศ
ฉิ่นได้ง่าย เพราะมีอยู่ได้มากมายทั้ง
ในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

ประเทศฉิ่นที่กล่าวนี้ ทิศเหนือติด
ประเทศแมนจูเรียและประเทศมองโกเลีย
ใน ซึ่งมีกำแพงยักกันกับดินแดน ทิศ
ตะวันตกจรดเขตแดนประเทศทิเบต ทิศ
ใต้จดประเทศพม่า ประเทศลาว และ
ประเทศเวียดนามเหนือ ทิศตะวันออก
จดมหาสมุทรแปซิฟิก ทะเลซึ่งเป็นส่วน
ของมหาสมุทรแปซิฟิกที่จดประเทศฉิ่น
แบ่งออกเป็นด้ามตอน ตอนเหนือเรียก
ว่า ทะเลเหลือง กันเขตประเทศฉิ่นกับ
ประเทศเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น ตอน
กลางเรียกทะเลตะวันออก อยู่ระหว่าง
ประเทศฉิ่นกับหมู่เกาะฉีกิว หรือริวกิว
ก็เรียก เกาะโอกินาวาก็คอยู่ในหมู่เกาะนี้
ตอนใต้เรียกทะเลจีนใต้ หรือทะเลจีน
เฉย ๆ ก็เรียก ชาวแต่ฉิ่นเรียกทะเลจีน
ตอนนั้นว่า น้ำไต้ อันมีกล่าวชือถึงอยู่
บ่อย ๆ ในเรื่องพระกวนอิม ทะเลทั้ง
ด้ามตอนนั้นหมู่เกาะใหญ่เกาะเล็กเกาะน้อย

มากมาย ที่เป็นเกาะขนาดใหญ่มาก คือ เกาะไต้หวันและเกาะไหหลำ (Hai-nan) ที่เป็นขนาดเล็กมากมีอยู่เกาะหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป คือเกาะฮ่องกง มีทะเลช่องแคบขนาดใหญ่อยู่สองแห่ง คือช่องแคบฟอร์โมซา (ชื่อเดิมของเกาะไต้หวันตามที่ชาวโปรตุเกสตั้งให้) และช่องแคบไหหลำ อ่าวขนาดใหญ่มีอยู่สามอ่าวคือ อ่าวปักกิ่ง ซึ่งเป็นชื่อเดิมของมณฑลฮูเป่ (Hupeh) อันเป็นที่ตั้งของกรุงปักกิ่ง และอ่าวตังเกี๋ย (Tonkin)

ภูมิประเทศพื้นแผ่นดินจีน โดยตรง แบ่งอย่างกว้าง ๆ มีทั้งที่ราบและภูเขา ที่ราบขนาดใหญ่คือที่ราบทางตะวันออกเฉียงเหนือและที่ราบใหญ่ทางตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีแม่น้ำแยงซีเกียง บันแดนของที่ราบใหญ่ทั้งสองนี้ แม่น้ำขนาดใหญ่มีสามคือ

๑. แม่น้ำฮวงโหหรือแม่น้ำเหลือง มีขนาดยาวราว ๔,๐๐๐ กม. แม่น้ำนี้มีชื่อว่าเป็น “แม่น้ำเศร้าใจ” ของชาว

จีน เพราะมักเกิดน้ำท่วมฉับพลัน ๆ ทำให้ความพินาศแก่คนและสัตว์ตลอดจนพืชพันธุ์และทรัพย์สินเป็นจำนวนไม่น้อยอยู่เสมอ

๒. แม่น้ำแยงซีเกียง อันเป็นแม่น้ำใหญ่ที่สุดอันดับสามของโลก ไหลผ่านตอนกลางของประเทศ ยาวกว่าแม่น้ำเหลืองเพิ่มชนอีกราว ๑,๖๐๐ กม. แม่น้ำแยงซีเกียงเท่ากับเส้นเลือดขนาดใหญ่ของประเทศจีน เรือกลไฟเดินทะเลขนาดเล็กลง สามารถเดินเข้าไปในลำน้ำได้ไกล เป็นระยะทางยาวได้ถึง ๑,๐๐๐ กม.

๓. แม่น้ำดีเกียง (แม่น้ำตะวันตก) ยาวเพียง ๑,๘๐๐ กม. เท่านั้น แต่เป็นแม่น้ำสำคัญสายใหญ่ในมณฑลกวางตุ้ง ส่วนภูเขา มีอยู่ทั่วไปแทบครึ่งก่อนของประเทศ ส่วนใหญ่มีอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ มากกว่าตอนอื่น เพราะต่อเนื่องจากระบบทิวเขาหิมาลัย

ประเทศจีนโดยตรง แบ่งทางการปกครองออกเป็น ๓๘ มณฑล มีชื่อโดยลำดับอักษรไทย คือ

(๑)	(๒)	(๓)	(๔)
กวางตุ้ง	Kwang-tung	กั้งต้ง	กวางตุ้ง
กวางตี้	Kwang-si	กั้งไซ	—
กันตู่	Kan-su	กั้งชก	—
เกียงตี้	Kiang-si	กั้งไซ	กั้งไต้
เกียงตุ้	Kiang-su	กั้งโซ	—
ไกวเจา	Kwei-chou	กุยจิ๋ว	กุยจิ๋ว
เจ้เกียง	Che-Kiang	เจ้กั้ง	—
ชันตง	Shan-tung	ชัวต้ง	—
ชันตี้	Shan-si	ชัวไซ	—
เชนตี้	Shen-si	เซี่ยมไซ	—
ฟูเกี้ยน	Fu-Kian	ฮกเกี้ยน	ฮกเกี้ยน
ยูนนาน	Yun-nan	ฮุ่นหน่า	ฮุ่นหน่า
เต๋ฉวน	Sze-chwan	ฮัซชว่น	เต๋ฉวน
ฮุนาน	Hunan	ฮ่อหน่า	—
ฮูเป่	Hupeh	ฮ่อบัก	—
โฮ่หนาน	Ho-nan	โฮ้หน่า	—
โฮ่เป่	Hopeh	โฮ้บัก	—
อันไหว	An-hwai	หังฮ่วย	—

หมายเหตุ: ๑. ถ่ายเสียงเป็นไทยจาก
อักษรโรมันตามเสียงอังกฤษ ๒. ตาม
ตัวอักษรโรมันที่อังกฤษและอเมริกัน

เขียนโดยถอดจากเสียงจีนภาษาตากา
๓. ตามคำเนียงแต้จิ๋ว ๔. ตามคำเนียง
แต้จิ๋วหรือฮกเกี้ยนที่ไทยใช้ จดเท่า

นักได้หรือเท่าที่รู้ เรื่องถ่ายเสียงชื่อใน
 ภูมิศาสตร์เป็นอักษรโรมัน จากเสียง
 ในภาษาหนึ่งมาเป็นอีกภาษาหนึ่ง เป็น
 เรื่องยุ่งยากมาก เพราะต่างคนต่างเขียน
 ต่างอ่าน แล้วแต่สำนึกไหนหรือประเทศ
 ไหนจะเขียนกัน การเขียนจึงมีลักลั่น
 อยู่ทั่วไป เหตุของกิจการดหประชาชาติ
 จึงเห็นความจำเป็น จะต้องวางรูปการ
 เขียนชื่อต่าง ๆ ในภูมิศาสตร์เป็นอักษร
 โรมัน ให้ตั้งรูปเป็นมาตรฐานเดียวกัน
 คือเป็นมาตรฐานสากล จึงได้ตั้งกรรมมา
 ติการระหว่างชาติขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อ
 พิจารณาเรื่องนั้น

การประชุมว่าด้วยการจัดมาตรฐาน
 ชื่อภูมิศาสตร์ครั้งที่ ๑ ในเจนีวาเมื่อวันที่
 ๕-๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่ประชุม
 ได้รับรองระบบการถอดอักษรไทยเป็น
 อักษรโรมันตามที่ประเทศไทยเสนอ ซึ่ง
 ในการประชุมครั้งนั้น มีประเทศที่เข้ารับ
 การรับรองเพียงสองประเทศเท่านั้น คือ
 ประเทศไทย และ ประเทศอิหร่าน

ว่าเฉพาะชื่อต่าง ๆ ในภูมิศาสตร์

ประเทศจีน ตลอดจนชื่ออื่น ๆ ใน
 ประวัติศาสตร์จีน ซึ่งจะมีกล่าวต่อไป
 ในเรื่องนี้ ก็ได้ถ่ายเสียงจากคำภาษา
 อังกฤษที่เขียนไว้เป็นอักษรโรมัน และ
 คำเหล่านั้นถ่ายเสียงจากคำเนียงภาษาจีน
 หลวงซึ่งใช้เป็นภาษากลาง โดยเหตุที่
 ภาษาอังกฤษไม่มีเครื่องหมายขีดเขียน
 บอกระบบเสียงดังคำและสั้นยาว อย่าง
 ในภาษาไทยและภาษาจีน เพราะฉะนั้น
 เมื่อถ่ายคำจีนจากที่จดไว้ในภาษาอังกฤษ
 มาเป็นคำหนังสือไทย อย่างดักได้แต่
 เดาเอาเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นแม้ในภาษา
 อังกฤษที่ถ่ายเสียงภาษาจีน ชื่อชื่อเดียว
 กัน ก็ไม่ตรงกันเสมอไป เพราะต่างครู
 ต่างอาจารย์ ต่างวางเป็นระบบการถอด
 เสียงไว้ไม่ตรงกันทีเดียว อันที่จริง
 เรื่องอย่างนี้ก็ไม่แปลก เพราะชื่อใน
 ภาษาไทยเอง เมื่อแปลเป็นภาษา
 อังกฤษ ก็เป็นต่าง ๆ กัน ถ้าคนต่างชาติ
 อ่านจากคำหนังสือที่จดไว้เป็นอักษรโรมัน
 ก็อ่านต่าง ๆ กัน จนชาวไทยฟังไม่ออก
 ก็เคยมีอยู่บ่อย ๆ ความยุ่งยากในการ

ถอดเสียงภาษาจีนมาเป็นภาษาไทย ยัง
มีอีกอย่างหนึ่ง ก็ควรจะถอดเสียงจาก
คำเนียงจีนภาษากลาง แต่เมื่อถ่ายออก
มาเป็นคำไทยแล้ว ก็ต่าง ๆ กัน เพื่อ
ให้แน่ นำไปสอบถามผู้รู้ชาวจีนหรือผู้
ชาวไทยเอง ถ้าได้รับคำตอบว่าออก
เสียงว่าอย่างนั้น แล้วก็จดเสียงไปตาม
ที่เขาบอก ก็สบายดี แต่ถ้าไปสอบถาม
คนกับผู้อื่นอื่น ๆ อีกหลายคน เสียง
ที่บอกต่างก็ที่ไม่ตรงกัน ข้าคนบอกคน
เดียวกัน ถ้าถามใหม่ในคำคำเดียวแต่
ต่างเวลากัน อาจได้รับตอบเช่นตามครั่ง
ก็ต่างอย่าง ไม่ตรงกันทีเดียว ดังคำ
เมื่อผู้รู้บอกให้แล้ว ก็จดเป็นไทยไม่ได้
เพราะไม่มีอยู่ในระบบเสียงภาษาไทย
เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ต้องจดกันโดยเดา เท่าที่
คิดว่าใกล้เคียงที่เขาบอก นี่คงเป็น
อีกเหตุหนึ่ง ที่ทำให้ข้อข้อเดียวกัน เมื่อ
เขียนเป็นภาษาไทยก็ต่าง ๆ กัน คง
จะเป็นด้วยเหตุนี้ โบราณจารย์ที่ท่าน
แปลเรื่องสามก๊กมาเป็นภาษาไทย ท่าน
จึงเลือกเอาคำเนียงชาวฮกเกี้ยนเป็นหลัก

เพราะจดเป็นเสียงไทยได้ดีกว่าคำเนียง
ชาวแต้จิ๋ว ทำไมไม่จดเป็นคำเนียงจีน-
กลาง ก็เพราะสมัยนั้น ชาวจีนที่จะพูด
คำเนียงจีนกลางเห็นจะหาได้ยากในประ-
เทศไทย แม้ในปัจจุบัน จะมีผู้รู้ภาษา
คำเนียงจีนกลางกันแพร่หลายแล้ว แต่
เสียงที่เขาบอก คงต้องแปร่งไปบ้างไม่
มากนักอย่าตามคำเนียงจีนถิ่นไหน เพื่อ
จะตัดปัญหาเรื่อง “รู้มากยากนาน รุ
น้อยพดลยวราคารุ” ข้าพเจ้าผู้เขียน
เรื่องนี้ จึงต้องถอดเสียงจีนจากตัวอักษร
มาเป็นไทยโดยเอาตามใจตนเองจนกว่า
จะมีใครวางเป็นระบบถ่ายเสียงภาษาจีน
มาเป็นไทยยุติกันแล้ว ก็จะใช้ตามนั้น
อย่างที่ราชบัณฑิตยสถานเคยทำ ใน
เรื่องข้อกฐินศาสตร์ต่างๆของโลก เพราะ
“แปลกอะไรกับข้อกฐินถามก็เป็นกฐินถาม
ถึงจะเรียกเป็นชื่อนั้น” เพื่อให้ท่านที่เคย
อ่านหนังสือวรรณคดีไทยเรื่อง “พงศาว-
ดารจีน” ไม่เกิดฉงนเกี่ยวกับเรื่องข้อ
ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์จีน ในที่ต่อไป
ข้าพเจ้าจะใช้ชื่อจีนที่ถ่ายจากอักษรโรมัน

ตามคำแนะนำจันทวง ถ้าชื่อไหนชาว
ไทยคุ้นหูกับที่มีอยู่ใน “พงศาวดารจีน”
ก็จะบอกชื่อนั้นไว้ด้วยในวงเล็บ เท่าที่
ยังระลึกและจำได้ แต่ต่างชื่อ เป็นราช-
วงศ์จีน และราชวงศ์จีนก็จะใช้ตามนี้
ดังที่มีอยู่ในเรื่อง “พงศาวดารจีน” เพราะ
ถ้าใช้ตามคำแนะนำจันทวงและแต่จิ๋ว ก็
อาจทำให้งงได้ เพราะเสียงใกล้เคียงกัน
มาก

ประวัติศาสตร์ ชนชาติจีนเดิมอยู่
ที่ไหน ไม่มีใครทราบได้แน่ชัด แต่ที่
ทราบได้ค่อนข้างแน่ คือเดิมเป็นชนชาติ
เร่ร่อนอยู่ในดินแดนแถวทวีปเอเชีย
ตะวันตก แล้วจึงเขยิบย้ายถิ่นเคลื่อนเข้า
มาทางช่องเขา ซึ่งอยู่ระหว่างเทือกเขา
เทียนชานและเทือกเขาฮั้ไต มาตั้งภูมิจำ
เนาถาวรลงตรงแผ่นดินซึ่งเป็นมณฑล
เซนต์บีจุงบั้น แล้วเปลี่ยนอาชีพเลี้ยง
สัตว์ซึ่งต้องเร่ร่อน มาเป็นอาชีพเพาะ
ปลูก ซึ่งต้องอยู่ประจำพื้นที่ จีนไม่ใช่
ชนชาติแรกที่เข้ามาอยู่ในประเทศจีน
เพราะก่อนหน้าที่จีนยกเข้ามาอยู่ ก็มี

ชนชาติอื่นหลายเผ่าอยู่ก่อนแล้ว เรียก
รวมว่าชาวพื้นเมืองเดิม และในจำนวน
คนเผ่าเหล่านี้ ก็มีชนชาติไทยรวมอยู่
ด้วย เมื่อชนชาติจีนเข้ามาตั้งหลักแหล่ง
ลงในประเทศจีน ก็ขยายเขตแดนรุก
เรื่อยต่อมาโดยลำดับ ชับไล่ชนชาติชาว
พื้นเมืองเดิม ถอยร่นลงมาทางใต้และ
ทางตะวันตก ในที่สุดสามารถกดมกถิ่น
ชนชาวพื้นเมืองเดิม ให้กลายเป็นชน
ชาติจีนไป ส่วนที่ไม่ยอมตกนกลายเป็นจีน
ก็หนีร่นต่อมาเรื่อยในที่สุด จึงยังมีเหลือ
อยู่เป็นหย่อม ๆ ในตอนใต้ของประเทศ-
จีนจนทุกวันนี้

ถ้าจะแบ่งประเทศจีนเอาตามลักษณะ
ภูมิประเทศ ชัดเป็นเส้นผ่าศูนย์กลาง
จากเหนือไปได้ จะปรากฏว่า แผ่นดิน
ประเทศจีนซีกตะวันตก ส่วนมากเป็น
เทือกภูเขา ซีกตะวันออกส่วนใหญ่เป็น
ที่ราบอุดมสมบูรณ์ และมีพลาเมืองอยู่
หนาแน่น ผิดกับซีกตะวันตก ถ้ายกเว้น
มณฑลเสฉวนแล้วก็เป็นที่ซึ่งว่างกันตาม
ส่วน อยู่ในลักษณะไม่อุดมสมบูรณ์นัก

เพราะขาดการพัฒนา

ถ้าแบ่งประเทศจีนตามลักษณะภูมิ-
ศาสตร์ โดยทำนองเดียวกัน แต่จากเส้น
ศูนย์กึ่งกลางเดียใหม่ให้เป็นจากตะวันออก
ไปตะวันตก ก็จะมีเขตแดนออกได้เป็น
สองภาค คืออยู่ตอนเหนือแม่น้ำแยงซี-
เกียงภาคหนึ่ง และอยู่ตอนใต้แม่น้ำอีก
ภาคหนึ่ง แม่น้ำแยงซีเกียงว่าทางประวัติ-
ศาสตร์ เคยเป็นเส้นแบ่งแดนชาวชนใน
ประเทศจีนออกเป็นสองพวก คือเป็น
พวกเหนือและพวกใต้ ซึ่งเป็นข้าศึก
เคยรบกันอยู่บ่อย ๆ หลายสมัย ว่าถึง
ลักษณะรูปร่างจีนชาวเหนือและจีนชาว
ใต้ก็แตกต่างกันมาก เมื่อกล่าวเป็นส่วน
รวม จีนชาวเหนือสูงใหญ่และมีแรง
กำลังดีกว่าจีนชาวใต้ ซึ่งมีรูปร่างเล็ก
กว่า แต่มีปัญญาปราดเปรียวกว่า

บางคนถึงกับกล่าวว่าจีน ซึ่งเป็นชื่อประเทศ
และชื่อของชนชาวประเทศนี้เป็นคำ
มาจากไหน เพราะชาวจีนไม่ได้เรียก
ตนเองเช่นนั้น ถ้าเป็นจีนชาวเหนือก็
เรียกตามตนเองว่าชาวฮั่น ฮั่นเป็นชื่อ

ราชวงศ์จีนราชวงศ์หนึ่ง ซึ่งมีความ
เจริญรุ่งเรืองมาก เมื่อสมัยราว ๒,๐๐๐ ปี
ที่ล่วงมาแล้ว ชาวไทยสมัยก่อนทรงรู้
หนังสือและไม่รู้หนังสือรู้จักกันดี เพราะ
มีหนังสือไทย ซึ่งแปลจากเรื่องนิยาย
อิงประวัติศาสตร์ของจีน เรียกกันว่า
พงศาวดารจีนอยู่มากรื่อง มีเรื่องใช้ฮั่น
คังฮั่นเป็นต้น คำฮั่นนี้ ภาษาฝรั่งเศสเขียน
Han ผิดกับคำ Hun ซึ่งเป็นชนชาติ
ต่างครั้งโบราณพวกหนึ่ง ว่าเป็นผู้มีใจ
ดำอำมหิตมาก ภาษาสันสกฤตเรียก
ชนชาตินี้ว่าหุน ซึ่งภาษาหนึ่งคือชาติ
คึกกะ เคยยกพวกเข้าไปรุกรานอินเดีย
สมัยโบราณ และเคยปกครองประเทศ
อินเดียทางตอนอยู่ชั่วคราวเป็นแห่ง ๆ
คำว่าคักราชสมัยวัดสระ แปรว่าบีแห่ง
ราชคักระ ก็มาแต่ชื่อภาษาหนึ่งของ
ชนชาตินี้ ในภาษาไทยง่ายเสียงคำ Hun
เป็นฮั่น จึงทำให้เกิดพ้องเสียงเข้ากับคำ
ฮั่น (Han) อย่างเดียวกับชื่อเทือกเขา
Kun-Lun ในประเทศจีนเขียนว่าเขา
กันถัน แต่ชาวไทยรุ่นเก่าเรียกว่าเขา

คุณหลุน ส่วนคำซึ่งเป็นชื่อราชวงศ์อัน
ต่างท่านเขียนเป็นหันกั่ม เพื่อหลัดเขียน
เป็นฮั่น เพราะนำเอาไปใช้เป็นชื่อชาติ
หลุนเสียแล้ว เกรงว่าจะสับสนกัน ทั้ง
ทั้งนั้น ก็มาแต่เหตุที่ในสมัยปัจจุบัน
ความรู้ยังเก่าและอย่างใหม่ขาดตอน
ไม่ต่อเนื่องอย่างกระแสดารที่มีน้ำไหล
เรื่อยเป็นสายเดียวกัน

จีนชาวใดไม่เรียกตนเองว่าชาวฮั่น
แต่เรียกว่าชาวถัง ฮั่นเป็นชื่อราชวงศ์
จีนอีกราชวงศ์หนึ่งเมื่อราว ๑,๕๐๐ ปี
สมัยราชวงศ์ประเทศจีนมีความเจริญ
รุ่งเรืองสูงสุดยิ่งกว่าสมัยใด ๆ ชนชาว
จีนตอนใต้จึงเรียกเป็นชื่อชาติของตน
ชาวไทยแต่ก่อนรู้จักชื่อนี้ในตำนาน
ชาวไตจิว คือคำว่าตงนง และเรียก
ประเทศจีนว่า ตังซัว ว่าในด่อนรวม
จีนเรียกประเทศของตนเองว่าจุ๋งว้อ
หรือตงก๊กในตำนานไตจิว แปลว่า
ประเทศกลาง นี่ก็ความคิดเห็นเป็น
ทำนองเดียวกับ ที่ชาวฮินดูเรียกประเทศ
อินเดียของตนว่า มัชฌิมประเทศนั้น ส่วน

คำว่าจีน เป็นชื่อที่ชาวต่างประเทศเรียก
ชาวยุโรปสมัยก่อน ๆ เรียกประเทศจีน
เป็นหลายชื่อเช่น Sin, Chin, Seres และ
Cathay ตามคำแรกกลายมาเป็น China
ในปัจจุบันนักปราชญ์ชาวตะวันตก มี
ความเห็นเรื่องที่มาของคำว่าจีนต่าง ๆ
กัน ว่ามาจากคำจีนะในภาษาสันสกฤต
เพราะมีชื่อปรากฏในคัมภีร์มานวธรรม-
ศาสตร์ กั่ม ที่กล่าวไว้ในคัมภีร์เก่าของ
คัมภีร์ไบเบิ้ลกั่ม แต่ที่ปรากฏเพียงเป็น
ชื่อเท่านั้น ไม่มีหลักฐานข้อเท็จจริงอย่าง
อื่นมาประกอบสนับสนุน ว่าเป็นชื่อชน
ชาติใด ทั้งอายุสมัยที่กล่าวไว้ ก็เก่าแก่
ห่างไกลกันมาก เมื่อเทียบกับหลักฐาน
ทางประวัติศาสตร์ เรื่องจึงยุติเพียงตรา
เอาไว้เท่านั้น (ดูหนังสือ Hobson-Jobson
ที่คำว่า China) แต่ที่เข้าใจกันด่อนมาก
ว่าจีนคำนี้ อาจได้มาจากชื่อราชวงศ์จีน
(Tsin) ซึ่งมีพระเจ้าจีนซื่อองค์ (เขียน
ตามหนังสือไชฮั่น) เป็นปฐมกษัตริย์
และเป็นผู้ที่เริ่มทรงสร้างกำแพงยักษ์
ที่มีมาของประเทศจีน ส่วนคำ Cathay

เป็นชื่อที่ชาวยุโรปตะวันออกมีรหัสเขียน
เป็นต้น เรียกประเทศจีน คำนี้เขียน
เสียงจากคำว่า ชีไต (Khitai) อันเป็น
ชื่อชนชาติตาตเผ่าหนึ่ง ซึ่งภายหลัง
สาขาหนึ่งของชนชาตินี้ กลายมาเป็น
ชนชาติมองโกลหรือแมนจู ชนชาติชีไต
ในเรื่องพงศาวดารจีนภาษาไทย เรียก
ว่าพวกกิมฮวน (เตี๋ยแต้จิ๋ว) ซึ่งเคย
มาเป็นใหญ่ ในประเทศจีนตอนเหนือ
อันทำให้เกิดคำว่า Cathay หมายความว่า
ว่าประเทศจีนขึ้น

ที่มาของคำว่า “จีน” คือไปนี้
เป็นอีกความเห็นหนึ่งในเรื่องที่มาของ
คำว่าจีน

แม้ว่าชนชาติจีนจะมีได้เรียกตัวเอง
ว่า “จีน” แต่ในภาษาจีนก็มีคำว่า
“จีน” ปรากฏอยู่ คือ 支那 脂那
(อ่านว่า “จันนา” ตรงกับ “จีน”) และ
震旦 (อ่านว่า “จิงตัน” ตรงกับ “จีน
สถาน”) นอกจากนี้ในพระราชพงศาว
ดารฉบับใหม่ (新唐書) มีคำว่า
摩訶震旦 (มหาจีนสถาน) ใช้

เช่นกัน

ในหนังสือ “ดื้อไห้” (辭海)
ซึ่งเป็นพจนานุกรมกิ่งสารานุกรมที่สำคัญ
ชุดหนึ่งของจีน ได้อธิบายและอ้างหลัก
ฐานต่าง ๆ ของคำว่า 支那 ดังนี้

“支那 脂那 震旦 เป็นคำสัน
สกฤต ใช้เรียกประเทศจีน คำเหล่านี้
มีปรากฏในหนังสือต่าง ๆ เช่น 宋史
天竺國傳 (ประวัติประเทศอินเดีย
ในพงศาวดารซ่ง) — “ขอพระกษัตริ
ราชเจ้าแห่งจีนประเทศ (支那) จงทรง
พระเจริญบริบูรณ์ด้วยพระบุญญาบารมี
และมีพระชนมายุยืนนาน”

翻譯名義集 (พจนานุกรม
สันสกฤต-จีน) ของพระธรรมาจารย์
ฮวบฮั้ง (法雲) สมัยราชวงศ์ซ่ง —
“支那 脂那 คือดินแดนแห่งวัฒนธรรม”

慧苑音義 (พจนานุกรมสันสกฤต
— จีน) ของพระธรรมาจารย์หยูฮวง
(慧苑) สมัยราชวงศ์ถัง — “支那”
แปลว่า คณิศ เนื่องจากประชาชนของ

ประเทศนั้นเป็นนักประดิษฐ์คิดค้น จึงได้นามว่า ชนชาติจีน”

ตามที่มีผู้สันนิษฐานว่า คำว่า 支那 (อ่านว่า ชิง หรือ ฉิน ในภาษากลาง ในภาษาไทยแปลทับศัพท์ว่า จีน เช่น ฉินต้อหวงต-จีนชื่อย่อเต้) หรือมาจากคำว่า 磁 瓷 (อ่านว่า ฉือ แปลว่าเครื่องกระเบื้องดินเผา) นั้น ไม่เป็นการถูกต้องเลย ดังหลักฐานซึ่งปรากฏใน 曼珠全集 書札 [จดหมายเหตของพระธรรมจารย์บัวงฐ์ (曼珠)]-“支那 หาได้เลื่อนมาจากคำว่า 泰 ไม่ เนื่องจากในมหากาพย์ภารตะของอินเดียมีคำว่า “จีน” ใช้อยู่ก่อนแล้ว กษัตริย์อินเดียเคยตรัสว่าพระองค์เคยเสด็จกรีธาทัพหลวงขึ้นไปทางเหนือของประเทศอินเดียพบดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก ประชาชนมีดีดิกปัญญาดี จึงทรงขนานนามดินแดนนั้นว่า “จีน” เมื่อได้สอบค้นดูแล้ว ดัมยัมมหากาพย์ภารตะอยู่ในราว พ.ศ. ๘๕๗ อันตรงกับสมัยราชวงศ์

เซียง (商) (ก่อน พ.ศ. ๑๒๒๓-ก่อน พ.ศ. ๕๘๐) ส่วนราชวงศ์ฉินหรือฉินน (พ.ศ. ๒๘๗-พ.ศ. ๓๓๖) อยู่หลังราชวงศ์เซียงประมาณ ๘๐๐ ปี ดัมยัมนี้ชาวอินเดียรู้จักแต่เดิมได้วัฒนธรรมของจีนมาก จึงขนานนามว่า “ชนชาติแห่งดีดิกปัญญา”

กล่าวโดยสรุป คำว่า “จีน” เป็นภาษาสันสกฤตซึ่งชาวอินเดียใช้เรียกประเทศจีน หาใช่มาจากคำว่า “ฉิน” ซึ่งเป็นชื่อราชวงศ์หนึ่งของจีนไม่ เพราะคำว่า “จีน” นี้มีที่ใช้ในมหากาพย์ภารตะของอินเดีย ซึ่งอายุของมหากาพย์นี้เก่าแก่กว่าราชวงศ์ “จีน” อีกพันกว่าปี

ชนชาติจีน ประเทศจีนมีประชากรประมาณเจ็ดร้อยกว่าล้านคนในปัจจุบัน ประชากรเหล่านี้เป็นชนเผ่าต่าง ๆ กัน ดิบกว่าเผ่ามารวมกัน แต่ชนเผ่าที่สำคัญเท่าที่ปรากฏในประวัติศาสตร์จีนมีเพียงหกเผ่าดังนี้

๑. อินโดจีน (交趾支那 Indo-Chinese) หรือ เหมียว (苗) อาศัย

อยู่ในมณฑล ยูนนาน (雲南 Yunnan) ไกวเจา (貴州 Kweichow) กวางซี (廣西 Kwangsi) ภาคตะวันตกของฮุนาน (湖南 Hunan) และภาคใต้ของเสฉวน (四川 Szechwan) ขนเผ่า^๕ยังแบ่งย่อยออกไปอีกเป็นสองพวก คือ 生苗 และ 熟苗 生苗 คือพวกที่อาศัยอยู่ในหุบเขาตึก ๆ ไม่เคยติดต่อกับชนชาวจีนแท้เลย ส่วน 熟苗 เป็นพวกที่อาศัยอยู่ตามเชิงเขา รู้จักเพาะปลูก ปัจจุบันมีการติดต่อกับชาวจีนแท้ จึงได้รับอารยธรรมจากชาวจีนแท้บ้าง

ลักษณะของชนเผ่า^๕คือ มีใบหน้าดีเหลี่ยม คอยาว ผิวสีน้ำตาล สดก ปัญญาไม่เฉลียวฉลาด นับเป็นพวกอนารยชนในประเทศจีน นักมานุษยวิทยาถือว่าชนเผ่า^๕เป็นชาวพื้นเมืองดั้งเดิมของประเทศจีน ได้เคยครอบครองผืนแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์มาก่อนตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ครั้นเมื่อชนชาวจีนแท้เจริญขึ้น ชนเผ่า^๕ก็ถอยร่นไปจะตั้งถิ่นฐานในเขต ค่อย ๆ อพยพหลบ

ซ่อนในแถบภูเขาทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศ ปัจจุบันมีเหลืออยู่เพียงกลุ่มน้อย ไม่ถึงกับสูญพันธุ์ไปเลย

๒. จีนแท้ (漢 Chinese) คือชนส่วนใหญ่ของประเทศในปัจจุบัน อาศัยอยู่ทั่วทุกส่วนของประเทศ ถือกันว่าชนเผ่า^๕ต้น^๕เชื้อสายมาจากพระเจ้าองค์ (黃帝)

ลักษณะของชนเผ่า^๕คือมีผมดำเหยียดตรง คีรีระกุดม หน้าผากเรียบ หน้าตาดีด้วย หนวดเครามีน้อย ผิวดี ปนเหลือง ปราชญ์ชาวตะวันตกสันนิษฐานว่าชนเผ่า^๕นี้เดิมอาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของ ปามิร์ Knot (帕米爾 Pamir Knot) อพยพเข้ามาอาศัยในแถบลุ่มแม่น้ำเหลือง (黃河 Hwangho) ต่อมาแพร่พันธุ์ไปทั่วทั้งทิศตลอดระยะเวลาหลายพันปีที่ผ่านมา มีชื่อเสียงเป็นที่ปรากฏแก่ชาวโลก จะเห็นได้จากวัฒนธรรมตะวันออกที่มีบ่อเกิดจากชนเผ่า^๕นี้เอง กษัตริย์จีนในราชวงศ์ต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า^๕

อำนาจทางการปกครองและทางศาสนา
จึงตกอยู่ในมือของชนเผ่า^๕

๓. แมนจู (滿 Manchu หรือ 通
古斯 Tunguse) อาศัยอยู่ทางตอน
เหนือของ 朝鮮 (Chosen) คือใน
มณฑลเฉียวหนิง (遼寧 Liaoning) กิริน
(吉林 Kirin) เฮยหลงเจียง (黑龍江
Heilungkiang)

ลักษณะของชนเผ่า^๕นี้คือ มีผมดำ
เหยียดตรง หน้ากลมแบน กระตุมแถม
โป่งออก จมูกแบนใหญ่ ผิวสีปนเหลือง
มีหนวดเคราตก ชนเผ่า^๕นี้เดิมอาศัยอยู่
ในลุ่มแม่น้ำอุสสุรี (烏蘇里江 Ussuri)
และซุสหวาเกียง (松花江 Sunghwa
-kiang) ค่อยมาค่อยๆ อพยพลงมาทาง
ตะวันตกและทางใต้ มีอำนาจมากชน
พวกกิม (金) และกษัตริย์ราชวงศ์ชิง
(清) ล้วนแล้วแต่เป็นชนเผ่า^๕นี้ทั้งสิ้น

๔. มองโกล (蒙古 Mongol)
อาศัยอยู่ในมองโกเลียใน (內蒙古
Inner Mongolia) มณฑลชิงไฮ (青海
Tsinghai) และทางเหนือของภูเขาเทียน-

ชัน (天山 Tien Shan)

ลักษณะของชนเผ่า^๕นี้คือ รูปร่าง
สูงใหญ่ หน้าตาดำด้ายกับพวกแมนจู
อุปนิสัยแข็งแรงกล้า คุดัน ชอบการรบรา
ฆ่าฟัน มักอาศัยอยู่ในกระโจมใหญ่ๆ
อพยพรวดเร็วไปหาถิ่นที่อยู่ตามสมควร
กว่าเสมอ ภาษาของชนเผ่า^๕นี้แตกต่าง
จากชนเผ่าอื่นมากทั้งภาษาพูดและภาษา
เขียน ชนเผ่า^๕นี้เดิมอาศัยอยู่ทางใต้ของ
ทะเลสาบไบคาล (貝加爾湖 Baikal)
แม่น้ำโอนอน (鄂嫩河 Onon) แม่น้ำ
เคอรูเดน (克魯倫河 Kerulen) แม่น้ำ
เซเลงกา (色塘格河 Selenga) แม่น้ำ
ออร์คอน (鄂爾坤河 Orkhon)
เป็นต้น ค่อยมาค่อยๆ อพยพลงมาทาง
ใต้ จนกระทั่งมาอาศัยอยู่ทางตะวันตก
และทางเหนือของกำแพงยักษ์เมืองจัน
กษัตริย์ราชวงศ์หงวน (元) ของจันก็
เป็นชนเผ่า^๕

๕. เคอร์ก (突厥 Turk หรือ
回 Muslim) อาศัยอยู่ทางเหนือและใต้
ของภูเขาเทียนชัน (天山 Tien Shan)

กระจายไปตามมณฑลต่าง ๆ ในลุ่มแม่น้ำฮวงโห (黃河 Hwangho) แยงซีเกียง (揚子江 Yangtze Kiang) และดีเกียง (西江 SiKiang) ลักษณะหน้าตาของชนเผ่าคล้ายกับพวกแมนจูในชนเผ่าบางพวกมีคางคก จมูกโด่ง ผมหยักคก หนวดเครารดก เป็นพวกอินโดยุโรเปียนที่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ได้รับอารยธรรมจากจีน ชาวจีนเข้าใจผิดคิดว่าเป็นพวกเตอร์ก แต่อันที่จริงหาใช่พวกเตอร์กแท้ไม่ ชนเผ่านี้เดิมอาศัยอยู่ในเตอร์กีสถาน (土耳其斯坦 Turkistan) ค่อยมาค่อย ๆ อพยพมาทางตะวันออก เข้ามาในเขตประเทศจีน ปัจจุบันนี้ นอกจากศาสนาแล้ว ชนบวรมนิยมประเพณีต่าง ๆ ก็ไม่แตกต่างจากชนชาวจีนเลย ในสมัยราชวงศ์ถัง (唐) และซ้อง (宋) ชนเผ่านี้เจริญถึงขีดสุด กษัตริย์ในราชวงศ์โหวถัง (後唐) โหวจั้น (後晋) ก็เป็นชนเผ่านี้

๖. ทิเบต (圖伯特 Tibet หรือ

西藏 จัง) เดิมอาศัยอยู่ในทิเบตภาคตะวันออกและภาคกลาง มณฑลชิงไฮ (青海 Tsinghai) ทางใต้ของเทียนชั้น (天山 Tien Shan) รูปร่างของชนเผ่าคล้ายกับพวกจีนแท้ แต่เล็กกว่าหน่อยหนึ่ง กระดูกแก้มโป่ง จมูกเรียบ ปากกว้าง ริมฝีปากบาง ตาเหลี่ยมเล็ก ยึดมั่นในศาสนาพุทธ นับถือลัทธิลามะ มีอาชีพเลี้ยงสัตว์และเพาะปลูก ในสมัยราชวงศ์ถังและซ้อง ชนเผ่านี้มีอำนาจมาก กษัตริย์ราชวงศ์ซู่เซี่ย (西夏) ก็เป็นชนเผ่านี้

นอกจากชนเผ่าทั้ง ๖ ดังได้กล่าวมาแล้ว ชนชาติจีนยังมีความสัมพันธ์กับชาติเกาหลีและญี่ปุ่น ตลอดจนพวกเซมิติก (塞民族 Semitic) และอารยัน (阿利安 Aryan) ซึ่งมักจะกล่าวอ้างถึงในประวัติศาสตร์จีน.

จะกล่าวถึงประวัติศาสตร์จีนต่อไป เรื่องที่กล่าวมาข้างนี้กว้าง ๆ เป็นตามระยะ คือระยะยุคสมัยเริ่มต้น ระยะยุคสมัยดึกดำบรรพ์และระยะยุคสมัย

ปัจจุบัน ระยะเวลาสมัยเริ่มต้น เป็นเรื่อง เทพนิยายพิลึกพิลั่น ไม่แตกต่างไปจาก ประวัติศาสตร์ของชนชาติอื่น คือเป็น เรื่องที่ไม่รู้ จึงต้องนึกให้รู้ขึ้น ระยะถัด มาคือสมัยดึกดำบรรพ์เรื่องทั้งที่เป็น นิยายและที่อาจเป็นความจริง ปน ๆ กัน อยู่และแยกยากว่าไหนเป็นระชนิยาย และไหนเป็นระชนประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์จีนเมื่อเริ่มต้น กล่าว ถึงเรื่องเปิดฟ้าเปิดดิน ก่อนหน้านั้นฟ้าและ ดินยังรวมปะปนกันอยู่อย่างยุ่งเหยิง ภายหลังจึงแยกกันเป็นส่วนต่าง เกิดเป็นโลก ขึ้น ข้อความเรื่องสร้างโลกนี้ มีต่าง ๆ กัน แต่เรื่องที่สามัญชนจีนชอบฟังก็คือ มีมนุษย์ชื่อพวณกุ (Pwan-Ku-พน-โกษย์ในหนังสือไคเก็ก) ใช้ดีดและก้อน เเจาะสกัดฟ้าดินที่ปะปนกันอยู่อย่างยุ่ง-เหยิง ให้แยกออกเป็นรูปฟ้าและดิน กินเวลาสร้างถึง ๓๘,๐๐๐ ปี แต่ละ วันทีล่วงไป รูปร่างพวณกุก็เจริญเติบโต และสูงใหญ่ขึ้นเป็นลำดับ จนมีรูป เป็นยักษ์ร่างมหึมา เมื่อสร้างฟ้าและ

ดินเสร็จแล้วพวณกุก็ตาย “ร่างกายก็ กลายเป็นภูเขา ดมปรานก็กลายเป็น ดมเป็นเมฆ เดี๋ยงก็กลายเป็นฟ้าร้อง แชนซาก็กลายเป็นเจ้าทั้งสี่ค่าคุณโลก เสน่โลกก็กลายเป็นแม่น้ำ เสน่เอนก็ กลายเป็นพื้นแผ่นดิน ซึ่งมีสูง ๆ ต่ำ ๆ เหนือก็กลายเป็นนา หนองเขตราก็กลายเป็น ดวงดาว หนึ่งและชนก็กลายเป็น ต้นหญ้าต้นไม้ พัน กระจุกและไรข้อ ก็ กลายเป็นหินแร่ธาตุและแก้วมณี เห่ง ที่ไหลหยดก็กลายเป็นฝน ส่วนคนนั้น ว่ากลายมาแต่ตัวแมลง ซึ่งเกาะยุ่ม ย่ำมอยู่ตามโถมวถ์ของพวณกุ” ใน หนังสือไคเก็กภาษาไทย ว่ามนุษย์ผู้ชาย นั้นสร้างชนจากของเบาและกายสะอาด คือฟ้า ส่วนมนุษย์ผู้หญิง สร้างจากของ ชื้นชื้นไม่สะอาด คือดิน (ข้อความอื่น ที่ต่างกันหนังสือไคเก็ก)

มนุษย์ที่เกิดอยู่ในยุคนั้น มีรูปร่าง ใหญ่โตอย่างยักษ์ มีกษัตริย์อยู่บัดชน เป็นครั้งแรกโดยลำดับตามองค์ คือ เทียนอ่องดี (เจ้าฟ้า) ดีอ่องดี (เจ้า-

แผ่นดิน) ยินฮ้องตี้ (เจ้าคน) โดยลำดับ
แต่ละองค์มีรูปร่างใหญ่โตอย่างยักษ์
(ชื่อตามกษัตริย์น เช่นตามหนังสือ
ไคเก็ก) ถัดจากตามกษัตริย์น ยังมี
กษัตริย์อื่นที่สืบต่อกันลงมา รวมระยะ
เวลาทั้งหมดได้ ๓๘,๐๐๐ ปี ตลอดระยะ
เวลาที่กล่าวนี้มี การพัฒนานักใหญ่
เช่น ตอนให้มนุษย์หญิงชายรู้จักเป็น
สามีภริยากัน ให้รู้จักหุงต้มอาหาร ให้
รู้จักการปกครอง เป็นต้น

ต่อไปถึงยุคคักค้ำบรพ อ้นตกเป็น
ระยะเริ่มต้น มีลักษณะเป็นตำนาน คือ
เป็นเรื่องราวมนานที่ต่อเนื่องกันมา
เรื่องตอนหนึ่งเรียกว่าสมัยห้ามหากษัตริย์
ที่จริงในเรื่องมีรวมหมดด้วยกัน ๓๓ องค์
แต่ที่ปรากฏพระนามเด่น และมีพระคุณ
อันใหญ่หลวงแก่มนุษยชาติโดยเฉพาะ
ชาวจีน มีอยู่ห้าองค์ จึงได้ตั้งเป็นชื่อ
ของยุคสมัยที่กล่าวนี้

องค์ที่หนึ่งทรงพระนามว่า ฝูตี้ (Fu
Hsi-ฮ็อกฮี้ตี้ฮ็อกเต-ไคเก็ก) กษัตริย์
องค์นี้ทรงตั้งต้นให้ราษฎรรู้จักทำ

ทำอวนจับปลา รู้จักเลี้ยงสัตว์ ทรง
สร้างเครื่องดนตรีที่เรียกว่าจิม ทรงวาง
กำหนดระบบการแต่งงาน และทรงคิด
แบบตัวอักษรจีนครั้งแรก เป็นต้น
ชาวจีนนับถือพระเจ้าฝูตี้ว่าเป็นพระบิดา
แห่งประวัติศาสตร์จีน

องค์ที่สอง ทรงพระนามว่า เฉิน—
หนุง (Shen Nung แปลว่า เทพแห่ง
กสิกรรม เข็มเต๋ดินดั่งฮ็อกเต-ไคเก็ก)
ในแผ่นดินนี้ “ได้ปลูกข้าวดำขึ้นเป็น
หนแรก” รู้จักสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับ
กสิกรรม เป็นต้น และเป็นผู้พบต้นยา
รักษาโรค ชาวจีนนับถือพระเจ้าเฉิน—
หนุงว่าเป็นพระบิดาแห่งแพทยศาสตร์จีน

ถัดจากพระเจ้าเฉินหนุง มีกษัตริย์
ทรงสืบต่อกันอยู่ต่อกัน คิดเวลาต่าง
ไปได้ ๒๔๐ ปี จึงถึงกษัตริย์ตามองค์หลัง
ในจำนวนห้ากษัตริย์ มีพระนามตาม
ลำดับ คือพระเจ้าเย้า (Jao-เจียวเต๋
ฮ็อกเตในไคเก็ก) พระเจ้าชุ่น (Shun-
ชุ่นเต๋ฮ็อกเตในไคเก็ก) และพระเจ้าหยื่อ
(Yü ฮูเต๋ในไคเก็ก) กษัตริย์ตามองค์

โดยเฉพาะพระเจ้าเย้าพระเจ้าซุ่น ประ-
ชาชนจีนยกย่องว่าสมบูรณด้วยคุณ-
ธรรมแห่งความเป็นพระมหากษัตริย์
และต้ององค์แรกเป็นจอมปราชญ์อัน
ยิ่งใหญ่กว่าใครๆ ในระยะเวลาตาม
กษัตริย์หกชั่วคน แผ่นดินจีนเกิดอุทกภัย
ครั้งยิ่งใหญ่ ซึ่งตามความเห็นของนัก
ประวัติศาสตร์ชาวตะวันตก ถือว่าอาจ
มาแต่เหตุแม่น้ำเหลือง (ฮวงโห) เปลี่ยน
ย้ายกระแสน้ำทางเดิน กระทำให้เกิดน้ำ
ท่วมทันตถึง แม้เป็นบริเวณออกไปกว้าง
ขวาง นำความพิวาศมาสู่ชาวจีนอย่าง
ใหญ่หลวง (ดูเรื่องไคเก็ก) เรื่องที่
พรรณนาในตอนนี้ แม้มีอยู่ในประวัติ-
ศาสตร์จีน ซึ่งยังคงอยู่ในระยะเป็นนิยาย
นิทานก๊ี้ แต่ก็อาจมีเค้าความจริงปนอยู่
บ้าง เป็นอย่างมีเม็ดสีขาว ๒-๓ เม็ดค
ที่ปนอยู่ในแถบและวาระนั้น

ในพงศาวดารจีนกล่าวต่อไปว่า พระ-
เจ้าหยื่อซึ่งเป็นองค์สุดท้ายในจำนวนห้า
กษัตริย์นั้น เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์
เซี่ย (Hsia - อยู่ในไคเก็ก - อยู่ใน

แต้จิ๋ว) แต่เดิมการเลือกกษัตริย์ชน
ครองราชย์ ใช้วิธีเลือกจากผู้ประชาชน
เห็นว่ามีบุญญาธิการ แต่เมื่อสิ้นสมัย
พระเจ้าหยื่อแล้ว เปลี่ยนเป็นสืบราช-
สมบัติทางสันคตวงศ์ เพราะฉะนั้น เมื่อ
พระเจ้าหยื่อได้ถึงสวรรคตแล้ว ราชโอรส
ของพระองค์ก็ได้ราชสมบัติแล้วสืบ
กษัตริย์ต่อๆ กันมาได้ ๑๗ พระองค์ ก็
สิ้นราชวงศ์เซี่ย คิดเป็นเวลาได้ ๔๓๗ ปี
(ก่อน พ.ศ. ๓๖๖๐-๓๒๒๓) ในหนังสือ
ไคเก็กกล่าวเรื่องเพียงพระเจ้าเซี่ยวงศ์ได้
ฮ่องเต้ กษัตริย์องค์ที่หกเท่านั้น ก้จบ
เรื่องไคเก็ก เรื่องก่อนนั้นไปอยู่ในเรื่อง
ห้องดิน กล่าวไว้ในตอนต้นแต่ย่อเท่านั้น

ที่ราชวงศ์เซี่ยองค์ต่อไป เพราะ
กษัตริย์องค์สุดท้ายที่ ๑๗ ประพฤติพระ-
องค์เหลวไหลมาก อาณาประชาราษฎร
จึงกำจัดพระองค์เสีย แล้วอันเชิญขุนนาง
ผู้ใหญ่นคนหนึ่ง ชื่อ ช้างถ้ง (Shang
T'ang - เดียงทางในเรื่องห้องดิน) ขึ้น
ครองราชสมบัติเป็นปฐมกษัตริย์ราช-
วงศ์ช้างถ้ง (เดียง ในห้องดิน) สืบ

กษัตริย์ต่อกันได้ ๒๘ พระองค์ ก็สิ้น
พระราชวงศ์ คิดเป็นเวลาได้ ๖๔๔ ปี
(ก่อน พ.ศ. ๑๒๒๓-๕๗๘) เรื่องตอนนั้น
มีอยู่ในหนังสือห้องดิน แต่ข้อความ
ส่วนใหญ่นี้ เป็นเรื่องนิยายพิสดารก็
เกี่ยวกับเรื่องรบกันด้วยใช้อาวุธวิเศษ
แต่ก็อ่านสนุกดี คงมีเค้าที่เป็นเนื้อแท้
ของประวัติอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

กษัตริย์องค์สุดท้ายในราชวงศ์ซาง-
ถึง^๕ มีพระนามว่าเจาซิน หรือโจซิน
(Chou Hsin-ดิ๋วฮวงในหนังสือ-ชีวจิน
ในคำนี้ จะเรียกว่าดิ๋วฮวงตามหนังสือ
ห้องดินก็ได้) กษัตริย์องค์สุดท้ายนี้ ทรง
ประพาศพระองค์ดำเินเดเทเมมาและคร่ำ
ยากมาก (ดูเรื่องห้องดิน) เมื่อเจ้า
เวนหวัง (Wen Wang-มุนฮวง ในหนังสือ-
ดิน) ซึ่งเป็นเจ้าประเทศราชเมืองเจา
หรือโจว (chou-จิ๋วในหนังสือห้องดิน
และเรื่องเตี้ยดัก) กราบทูตเคื่อนพระ
ดิดิพระเจ้าดิ๋วฮวง แต่พระองค์กลับทรง
พิโรธ ครัดให้จำขังเจ้าเวนหวังไว้ จน
เจ้าดิ๋วฮวง บุตรชายของเจ้าเวนหวังต้อง

เอาเงินเป็นจำนวนมากมายไถ่โทษบิดา
พระเจ้าดิ๋วฮวงได้ทรงปล่อยตัวไป เมื่อ
เจ้าเวนหวังขึ้นพระชนม์แล้ว เจ้าดิ๋วฮวง
(Wu Wang-มู่ฮวงในหนังสือห้องดิน)
ก็ยกทัพเข้ามาตีราชอาณาเขตของพระ-
เจ้าดิ๋วฮวง เกิดเป็นสงครามใหญ่ขึ้นที่
ตอนเหนือของมณฑลโฮ่หนันในปัจจุบัน
สงครามครั้งนี้แม้พระเจ้าดิ๋วฮวงมีทหาร
เข้าสู้รบถึง ๗๐๐,๐๐๐ คน แต่ในที่สุด
ก็ทรงพ่ายแพ้แก่เจ้าดิ๋วฮวงอย่างยับเยิน
จนต้องเสด็จหนีขึ้นไปบนเก้งสูงแห่งหนึ่ง
ในพระราชวัง ทรงเครื่องครบอย่างพระ-
มหากษัตริย์ แล้วทรงจุดไฟครอกเผา
พระองค์เองสิ้นพระชนม์อยู่ในที่นั้น

สมัยราชวงศ์เจา ราวก่อน พ.ศ.
๕๗๐ - พ.ศ. ๗๗๗ เมื่อเจ้าดิ๋วฮวงทรง
ได้ชัยชนะแล้ว ก็เสด็จปราบดาภิเษก
เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช และเป็น
ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์เจา(จิ๋ว) ตาม
ชื่อเมืองเดิมเมื่อครั้งยังเป็นเมืองประเทศ-
ราชอยู่ เมืองนี้อยู่ในมณฑลเซนต์
(เซียมไฮ) แล้วทรงปูนบำเหน็จรางวัล

แก่บรรดาแม่ทัพนายกอง และโปรดให้
ผู้ที่มีความชอบมากตามลำดับ ไป “กิน
เมือง” ครองเขตแดนต่างๆตามศักดิ์
เมืองใหญ่เมืองเล็กแบ่งออกเป็นห้าชั้น
คือ กิ่ง โห แป๊ะ จี หน้า (ตาม
เสียงแต่जू) ต่อชื่อแรกมีศักดิ์เสมอ
ด้วยเจ้าผู้ครองประเทศราช ซึ่งในระยะ
หลังผู้ซึ่งมีศักดิ์อย่างนี้ ไม่จำเป็นต้อง
ครองแคว้นครองเมืองเสมอไป เทียบกับ
เรื่องศักดินาเห็นจะได้ ในพงศาวดารจีน
ภาษาไทยใช้ทับศัพท์ชื่อตามนี้ อังกฤษ
แปลเป็น Duke, Marquis, Earl, Count,
และ Baron ตามลำดับ

พระเจ้าวู่หวังเป็นพระมหากษัตริย์
ถ้าว่าตามตำนานไทย ก็กล่าวได้ว่า
พระองค์ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม
ในรัชสมัยของพระองค์บ้านเมืองเป็นสุข
มีความสงบราบคาบ แต่ที่ทรงทำผิด
พลาดอันใหญ่หลวงของพระองค์ในทาง
รัฐประศาสน์ ก็ที่ทรงแบ่งพระราชนิ
อาณาจักรออกเป็นรัฐต่างๆเป็นรัฐน้อย
รัฐใหญ่ ตามลักษณะระบบฟิวดัล

(Feudal system) กระทำให้สมัยก่อน
มา เมื่อต้นรัชสมัยของพระเจ้าวู่หวัง
แล้ว จักรพรรดิซึ่งสืบสันตติวงศ์ต่อๆ
มา ต่างองค์ไม่มีพระบุญญาธิการ
เพราะทรงหย่อนความดีมารด การ
ควบคุมราชอาณาจักรก็หย่อนไป ครั้น
เมื่อมีพวกดาบยกทัพเข้ามาตีพระราชนิ
อาณาจักร จักรพรรดิองค์หนึ่ง (พระเจ้า
ฝิงหวัง—แต่जूเพ่งฮวง) ทรงย้ายราช
ธานี ไปตั้งอยู่ทางตะวันตก ส่วนราชธานี
เดิมทางตะวันออก ทรงมอบให้ขุนนาง
ผู้ใหญ่คนหนึ่งปกครองดูแลรักษา ใน
ที่สุดแผ่นดินในราชวงศ์เจา ก็เกิดแบ่ง
แยกเป็นสองส่วนขึ้น เป็นเจาตะวันออก
และเจาตะวันตก อันจากการปกครอง
ส่วนกลาง ก็เสื่อมลงไปอีก กระทำให้
เจ้าผู้ครองรัฐต่างๆ ตั้งตัวเป็นอิสระ
กลายๆ แล้วก็เกิดรบราฆ่าฟันกันเอง
ในระหว่างรัฐต่างๆ แยกแยกเป็นก๊ก
เล็กก๊กใหญ่ ก๊กไหนมีกำลังมาก ก็
ปราบก๊กเล็กที่มีกำลังน้อย เอาไว้ใน
อำนาจเกิดเป็นก๊กใหญ่ เมื่อใดอำนาจ

ก๊กใหญ่หย่อนกำลัง ก็เกิดแตกแยกเป็น
ก๊กอิสระต่าง ๆ ขึ้นใหม่ ส่วนราชอาณาจักร
ของจักรพรรดิก็กหงเหลือแต่เพียงในนาม
เท่านั้น ด้วยไม่สามารถจะทรงทำอะไรได้
ก๊กเหล่านี้มีจำนวนต่าง ๆ กันแล้วแต่จะ
เป็นคราวสมัยไหน ว่ามี ๔๓ ก๊กบ้าง
๕๒ ก๊กบ้าง ตามคราวก็ความถึง ๑๒๕ ก๊ก
เมื่อบ้านเมืองในราชวงศ์เจาจิงคราวเดิม
แต่ก็สามารถตีบดขี่กษัตริย์มาได้ถึง ๓๕
ชั่ว เป็นระยะเวลาถึง ๘๗๓ ปี นับว่า
ยาวนานกว่าราชวงศ์ใด ๆ ในประวัติศาสตร์

ประเทศจีนสมัยราชวงศ์เจา มี
อาณาเขตจำกัดอยู่แต่มณฑลซันตี้ (ซึ่ง
สมัยนั้นรวมมณฑลเซนต์ด้วย) มณฑล
โชนัน และ มณฑลซันตุงเท่านั้น ยังไม่มี
เขตแดนกว้างใหญ่ไพศาลเหมือนดังใน
ปัจจุบัน อันเป็นผลจากการปราบปราม
ขยายอาณาเขตโดยลำดับในยุคหลัง
เรื่องราวสมัยราชวงศ์เจา เรียกว่าสมัย
เฉียดก๊ก แปลว่าการแตกก๊ก (ดูชุด
พงศาวดารจีน เรื่องเฉียดก๊กฉบับแปล

เป็นภาษาไทย ๑๒ เล่มใหญ่ คุรุสภา
เป็นผู้ตีพิมพ์) อนึ่งเหลาจื๊อ (Lao-tzu)
ศาสดาในลัทธิศาสนาเต๋า และขงจื๊อ
ศาสดาในลัทธิศาสนาขงจื๊อ ก็เกิดอยู่
ในสมัยเฉียดก๊ก

สมัยราชวงศ์ฉิน (พ.ศ. ๒๔๘-๓๓๕)

ในบรรดาแคว้นต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับ
ราชวงศ์เจา มีแคว้นหนึ่งเรียกว่าแคว้น
ฉิน (ฉิน-แต่จิ๋ว เขียนเป็นจีนกัม) มี
เจ้าผู้ครองตีบดขี่กันมานาน จนถึงเจ้า
ผู้ครององค์ที่ ๓๓ มีพระนามว่าฉินเซียน-
อ๋อง ทรงอำนาจมากกว่าบรรดาเจ้าผู้
ครองเมืองอื่น ๆ จนทำให้เมืองหลวงเกิด
ระแวง จึงคิดอุบายจะกำจัดเฉียด ฉินเซียน-
อ๋องทราบเรื่อง ก็ยกทัพไปตีเมืองหลวง
จับพระเจ้ากิงอ๋องกษัตริย์องค์สุดท้ายใน
ราชวงศ์เจาไว้ได้ แล้วในที่สุดต่อมาไม่
ช้าพระเจ้ากิงอ๋องก็สิ้นพระชนม์ อำนาจ
ลัทธิขงจื๊อก็ตกกับฉินเซียนอ๋อง แต่ก็ไม่
ได้ประกาศตนเป็นฮ่องเต้คือจักรพรรดิ
คงดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าผู้ครองแคว้นฉิน
อยู่ตามเดิม จนถึงผู้ครองแคว้นฉินองค์

ที่ ๓๓ ซึ่งเป็นนักดา ทรงพระนามว่า
จันเจงอ่อง (จันอ่องในเรื่องไซ่ฮั่น) จึง
ประกาศตนเป็นฮ่องเต้ เฉลิมพระนามว่า
จันซื่อฮงเต้ หรือพระเจ้าจักรพรรดิจันซื่อ
(ไว้ตามหนังสือพงศาวดารจันเรื่องไซ่ฮั่น
อังกฤษเป็น Shih Huang Ti-ฮ่องเต้)

พระเจ้าจันซื่อฮงเต้มีบุญญาธิการ
ทรงสามารถปราบปรามบรรดาแคว้น
ต่าง ๆ ทั้งเล็กและใหญ่ เอาไว้ในพระ-
ราชอาณาไต้ทั้งหมด คือแผ่นดินจัน
สมัยนั้น ซึ่งมีเขตแดนตั้งแต่มณฑลยูน-
หนานทางทิศเหนือ จนถึงลุ่มน้ำแยงซีเกียงใน
มณฑลเจียงหนานทางทิศใต้ จดทะเลเหลือง
ทางทิศตะวันออก และสุดแดนมณฑล
เสฉวนทางทิศตะวันตก พระองค์ทรง
แบ่งดินแผ่นดินจันเหล่านี้ ออกเป็น ๓๖
มณฑล ทรงเล็งดำริระบอบศักดิ์เจ้าผู้
ครอง อันเป็นสาเหตุให้เกิดการแตก
แยก เพราะแก่งแย่งอำนาจกันอยู่ตลอด
เวลา ซึ่งกระทำใ้ราชอาณาในเมื่อง
หลวงอ่อนลง อาจให้ประเทศจันต้อง
สลายลงได้ในที่สุด แทนที่จะให้มีเจ้า

ครองเหมือนอย่างเดิม พระองค์ทรง
เปลี่ยนเป็นมีข้าหลวงใหญ่ปกครอง ๕
ตรงคือพระองค์ผู้ทรงเป็นจักรพรรดิราช
เหตุการณ์สำคัญในสมัยพระเจ้า
จันซื่อฮงเต้ นอกจากที่กล่าวแล้วข้างต้น
ก็คือเรื่องเผาหนังสือดำริว่าด้วยการ
ดำเนินชีวิตทางปกครองของเก่า ซึ่งผู้
รู้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อกันมาอย่างยึด
มั่นไม่กระดิก กระทำให้เป็นเครื่องถ่วง
ความเจริญบ้านเมือง ไม่ก้าวหน้าไปได้
เท่าที่ควร ให้ล้มล้างราชเก่าในประวัติ-
ศาสตร์จันที่แล่วมาเสียทั้งหมด และ
เริ่มต้นจักรราชใหม่ที่พระองค์ เป็นปฐม
กษัตริราชราชโดยลำดับไป ชาวจันถือว่า
พระเจ้าจันซื่อฮงเต้ เป็นทรราชซึ่งร้าย
กาที่สุด บรรดาหนังสือซึ่งเป็นแบบแผน
ของเก่า ที่ทรงพยายามจะทำลายให้
สูญสิ้นไป ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนมีดบังไว้ เมื่อ
จับได้ก็ทรงลงโทษประหารชีวิต มี
จำนวนถึง ๔-๕ ร้อยคน แม้กระนั้น ก็
ยังมีผู้รู้ที่เป็นนักปราชญ์ เลี้ยงฮันตราย
ซุกซุ่นหนังสือที่ห้ามเหล่านเหลื่อฮอด

มาได้บ้าง คือบรรดาหนังสือที่เป็นหลัก
ในลัทธิศาสนาขงจื๊อ

ตั้งหนังสือด้อยอย่างหนึ่ง ซึ่ง
ปรากฏมาถึงปัจจุบัน คือ “กำแพงยาว
หมื่นลี้” (บริเวณเขียงเซียง-แต้จิ๋ว) อัน
เป็นกำแพงยักษ์และยาวถึง ๒,๔๐๐ กม.
โดยประมาณ กั้นพรมแดนประเทศจีน
ตอนเหนือไว้ทั้งหมด เพื่อบังกันชนชาติ
ต่างที่เรียกว่าพวกฮั่น (Hsing-nū
ในพงศาวดารจีน ภาษาไทยเรียกยงเหินา
ที่เขียนเป็นยงโน้ เสงโน้ หรือนู กั่ม)
ซึ่งเคยยกทัพเข้ามารบจนอยู่บ่อย ๆ

พระเจ้าจันชี่ฮ่องเต้ แม้เป็นจักร-
พรรดิที่ทรงสติปัญญาสามารถในการ
ปกครองยากที่จะหาตัวจับ นับว่าเป็น
อัจฉริยบุคคลก๊ต แต่พระองค์ทรงเชื่อถือ
เรื่องไสยศาสตร์มาก และทรงกลัวความ
ตาย ถึงกับคร่ำครวญให้พวกหมอไสยศาสตร์
ไปแสวงหาอายุวัฒนะมาถวาย หมอ
ไสยศาสตร์คนหนึ่งกราบทูลว่า พระองค์
ถูกปีศาจร้ายคอยคอยแหย่อยู่เสมอ หนทาง
ที่ดี ควรทรงเปลี่ยนห้องบรรทม อย่า

ให้ข้ากั้นแม่แต่คนเดียว และอย่าได้ทรง
แพรงพรายให้ใครทราบว่าจะเด็จ
บรรทมคืนไว้ในห้องไหน ก็จะพ้นจาก
การรบกวนของปีศาจร้าย ด้วยเหตุนี้
พระเจ้าจันชี่ฮ่องเต้จึงโปรดให้สร้าง
คาน้ำใหญ่โตมโหฬาร มีห้องบรรทม
เป็นจำนวนมากมายเพื่อปีศาจร้ายที่ต้อง
การจะบันทึกพระชนมชีพให้ถึงลง จะ
ได้ทำการไม่สำเร็จ

จักรพรรดิประวัติของพระเจ้าจันชี่-
ฮ่องเต้มีมากมาย มีทั้งที่ดีและชั่วที่สุด
ตามที่บันทึกไว้ ถ้าจะว่าไป ความดี
และความชั่ว ย่อมมีระคนปนอยู่ในตัวคน
ด้วยกันทุกคน จะต่างกันบ้าง ก็เพียง
อย่างไหนน้อยหรือมากเท่านั้น แต่ที่จะ
มีความดีหรือความชั่วมากที่สุด ย่อมมี
ได้น้อยคน เช่นพระเจ้าจันชี่ฮ่องเต้
เป็นต้น ซึ่งควรศึกษาอย่างยิ่งในทาง
หลักประวัติศาสตร์ เหตุนี้ประวัติศาสตร์
จีนฉบับพิสดารที่ชาวตะวันตกแต่งได้มี
อยู่มากฉบับด้วยกัน จึงกล่าวเรื่องพระ-
เจ้าจันชี่ฮ่องเต้ เป็นไปในทางวิพากษ์

วิจารณ์ต่าง ๆ กัน ทั้งในทางยกย่อง
และติเตียน

เมื่อพระเจ้าจันชื่อยางได้ตั้งตัวรวบรว
แล้ว ราชบุตรองค์หนึ่ง ก็ได้ราชสมบัติ
เป็นฮ่องเต้ลำดับต้นคคือไป แต่ครอง
ราชสมบัติอยู่ไม่นาน ก็ต้องเสียราชสมบัติ
แก่เล่าป้ง (ลิ่วป้ง—Liu Pang) ราชวงศ์
จันก็สิ้นสุดลงเพียงเท่านั้น (พ.ศ. ๒๘๘—๓๓๕)

ราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (ไซ่ฮั่น) พ.ศ.

๓๓๗—๕๕๘

เล่าป้ง (ตามหนังสือไซ่ฮั่น) เมื่อ
ได้ราชสมบัติแล้ว ก็เฉลิมพระนามเป็น
พระเจ้าฮั่นเกาโจ้ (เฉียงเต้จิว—ฮั่นโกโจ
ในไซ่ฮั่น) ฮั่นเป็นชื่อทั้งแม่น้ำและรัฐ
เล็กๆ รัฐหนึ่งในมณฑลเซนต์ ซึ่งเป็น
รัฐที่อยู่เดิมของพระเจ้าฮั่นเกาโจ้ และ
ทรงนำมาตั้งเป็นชื่อราชวงศ์ ในหนังสือ
ไซ่ฮั่นกล่าวว่า กว่าจะได้ตั้งขึ้นครอง
ราชสมบัติต้องต่อสู้รบเคืองกับผู้ที่
เป็นปราชญ์คู่แค้น คือหวังอี่ซึ่งเป็น
ท้าวปาฮ้องอยู่นานหลายพัก เรื่องตอน
ชาวไทยรุ่นก่อนทราบกันดี เพราะมีอยู่

ในพงศาวดารจีนเรื่องไซ่ฮั่น ซึ่งกล่าว
ต่อจากเรื่องเฉียดก๊ก เริ่มแต่พระเจ้า
จันชื่อยางได้เป็นต้นมา แต่ตอนทนิม
อ่านฟังกันมาก ก็ที่เรื่องเล่าป้งทำ
สงครามรบเคืองกับหวังอี่ท้าวปาฮ้อง
เพราะมีกำลังฝีมือทัดเทียมกัน ถ้าจำ
ไม่ผิด ฮั่นต้นผู้ชำนาญกลศึกคือชื่อ และ
เดียวเหลียงเป่าปี้ ซึ่งมีก๊กกล่าวอ้างถึง
ในวรรณคดีไทย ก็ได้จากเรื่องไซ่ฮั่น
ตอนนั้น

เมื่อเล่าป้งปราบดาภิเษกเป็นจักร-
พรรดิ และเฉลิมพระนามเป็นพระเจ้า
ฮั่นเกาโจ้แล้ว ทรงดำเนินการปกครอง
ขึ้นแรก ก็ออกประกาศดบด้างเรื่อง
เผาหนังสือครั้งพระเจ้าจันชื่อยางได้
ขึ้นแข็ง และให้จัดตั้งคายนารวม
หนังสือที่ยังมีเหลืออยู่เพราะไม่ถูกเผา
ผู้ใดนำมาถวาย ก็ทรงปูนบำเหน็จรางวัล
เป็นความชอบ แล้วทรงฟื้นฟูกำลัง
ของขงจื้อขึ้นใหม่ และย้ายราชธานีเดิม
มาตั้งที่เมืองเซียงฮาน (Changan) ซึ่ง
อยู่ใกล้เมืองลั่วฮั่นฟู (ไซ่ฮั่นฮู้—เต้จิว)

ปัจจุบันอยู่ในมณฑลเซนต์ เพื่อจะได้
ทรงระแวงระวังพวกคาวตงน้อยอย่างใกล้ชิด เพราะพวกคาวตงน้อยกำลังคึกคักเคลื่อนไหวเข้ามารุกรานประเทศจีนตอนเหนือ
อยู่บ่อยครั้งผิดกว่าปกติ

พวกคาวตงน้อย (ยงเหมา หงโน้ เสงโน้
เฮงโน้) เป็นด่าซาชนชาติคาวตง (Tartar)
มีภูมิลำเนาอยู่ในแคว้นมองโกเลีย ชน
ชาติคาวตงแบ่งเป็นสองสาขาใหญ่ คือคาวตง
ตะวันตกและคาวตงตะวันออก คาวตง
แรกได้แก่พวกคาวตงน้อย ซึ่งเป็นบรรพบุรุษ
ของพวกคาวตงเดิมและพวกมองโกเลียเป็น
ต้น คาวตงหลังหรือคาวตงตะวันออก ได้
แก่พวกคองกู (Tungku ท่องโก-เต้จัว)
ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชนชาติ ชีตั้น แมน-
จูและเกาหลี พระเจ้าฮั่นเกาโจต้องทรง
ทำสงครามขับเคี่ยวกับพวกคาวตงน้อยอยู่แทบ
ตลอดเวลาในรัชกาลของพระองค์ ดัง
ครั้งถึงกับทรงเสียดสรพระธนมรุปร่าง
เป็นก้านธูปแก่แม่ทัพพวกคาวตงน้อย พวกคาวตงน้อย
จึงได้ถอยทัพกลับไปจากอาณาเขตประเทศจีน และในคอนปลายแผ่นดินก็ตั้ง

ทรงปราบปรามชนกภายในประเทศอยู่
ตลอดเวลา อันเกิดจากแม่ทัพนายกอง
ที่เคยร่วมรบกับพระองค์ เมื่อครั้งพระ-
องค์ยังไม่ได้ราชสมบัติเป็นชนกชั้น ต่อ
มาพระเจ้าฮั่นเกาโจก็ได้ตั้งจ้าววรคค
ราชสมบัติคองกูราชบุตร ทรงพระนาม
ว่าฮั่นฮุยตี้ แล้วตั้งกษัตริย์ต่อกันมา จนถึง
พระเจ้าฮุยตี้ กษัตริย์องค์ที่ ๕ ซึ่งนับว่า
ประเทศจีนมีความเจริญสูงสุดอีกกระยะ
หนึ่ง เพราะแผ่อาณาเขตออกไปอีกได้
กว้างขวางมากกว่าเดิม ถัดจากนั้น มี
กษัตริย์สืบต่อมาอีกหลายองค์ จนถึง
พระเจ้าผิงตี้ (P'ing Ti - ฟิงตี้) องค์
ที่ ๓๓ ถูกอำมาตย์ชื่อ ของมั่ง (Wang
Mang - วังมั่ง) เป็นชนก คิดอุบายแย่ง
ราชสมบัติได้ ราชวงศ์ฮั่นหรือราช-
วงศ์ฮั่นตะวันตก ก็สิ้นสุดลง (ดูเรื่อง
ฮั่นฮั่นและไต้ฮั่นต่อกัน)

ราชวงศ์ตั้งฮั่น หรือ ราชวงศ์ฮั่น
ตะวันออก (พ.ศ. ๕๖๘ - พ.ศ. ๗๕๗)

เมื่อของมั่งตั้งตัวเป็นกษัตริย์แล้ว
ไม่นาน มีเชื้อพระราชวงศ์ฮั่นองค์หนึ่ง

ชื่อลิวฮิว (Liu Hsiu) เจ้าชั้ว เรื่องต่ง
ฮั่นเรียกเจ้าชั้วบุ๋นซก) ตระดมผู้คนจนมี
กำลังมากแล้ว ก็ยกเป็นกองทัพใหญ่
เข้าไปตีเมืองหลวง ต้องทำศึกรบเคี่ยว
รบกับของม้งอย่างดุเดือด ในที่สุดจับ
ของม้งได้ ก็เอาตัวไปตัดศีรษะระดับเฉย
จนไม่เป็นชิ้นดี แล้วเอาศีรษะของม้งไป
เลี้ยงบ่ประจานไว้ที่ในกลางดง แล้วจับ
ของม้งแล้ว ลิวฮิวก็ขึ้นปราบดาภิเษก
เป็นพระเจ้ากวงวูตี้ (Kuang Wu Ti -
กวงบูฮื่องตี้) และโปรดให้ย้ายราชธานี
ไปตั้งที่เมืองโทะยวง (Loyang-ตกเฉียง
ในเรื่องต่งฮั่น) ซึ่งอยู่ในมณฑลโหล้นัน
ปัจจุบัน พระองค์ทรงแบ่งอาณาจักรจีน
ของเดิม ๓๖ มณฑลให้เหลือเพียง ๓๓
มณฑล แล้วโปรดให้แต่ละมณฑล มี
อุปราชปกครอง ในรัชกาลของพระเจ้า
กวงวูตี้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องปราบปราม
พวกชนบดต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจาก
ของม้งเป็นชนบด ซึ่งคงตัวเป็นอิสระอยู่
มากก็มากเหล้าด้วยกัน กว่าจะปราบ
ได้สำเร็จเรียบร้อยก็กินเวลาหลายปี

เมื่อพระเจ้าอูตี้ได้ตั้งสวรรคตแล้ว
ราชสมบัติก็ตกแก่พระเจ้ามิงตี้ (Ming-Ti -
มิงตี้) รัชกาลนี้อยู่ระหว่าง พ.ศ. ๖๐๑
- พ.ศ. ๖๓๘ พระเจ้ามิงตี้เป็นมหา
กษัตริย์ที่นำพระพุทธศาสนาเข้าไปเผย
แผ่ในประเทศจีนเป็นครั้งแรก เรื่องโดย
ย่อมีว่าพระเจ้ามิงตี้ทรงพระศุภินิชาต
ทอดพระเนตรเห็นรูปบุรุษทอง เมื่อครั้น
เล่าเรื่องพระศุภินิชาตแก่ข้าราชการ ก็มี
ผู้กราบทูลว่ารูปบุรุษทองนั้น เป็นบุณย
บุคคต อุปบัติขึ้นในดินแดนตะวันตก มี
ชื่อว่า โฝ (Fo-สุดในแต่จิ๋ว) พระเจ้า
มิงตี้สนพระทัยมาก ครั้นให้ส่งทูตไปสืบ
หาคำสั่งสอนของบุณยบุรุษนทประเทศ
อินเดีย ว่าจะมีบ้างหรือเป็นประการไร
เมื่อทูตกลับมา ได้นำพระสูตร (เง
หรือ จิง) มาด้วยฉบับหนึ่ง พร้อมทั้ง
ภิกษุหลายรูป ซึ่งทศนิมนต์มาด้วยเรื่อง
พุทธศาสนาจึงเกิดมีขึ้นในประเทศจีนตั้ง
แต่นั้นมา

เหตุการณ์สำคัญที่มีขึ้นในรัชกาลนี้
อย่างหนึ่ง คือเรื่องทรงสร้างเขื่อนใหญ่

กันแม่น้ำเหลือง (ฮวงโห) เพื่อกันน้ำ
ไหลบ่าท่วมบ้านเรือนไร่นา ซึ่งเคยทำ
ความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่อาณา
ประชาราษฎรอยู่บ่อยๆ เชื่อนี้ยาวถึง
๔๘ กม. ซึ่งอาจป้องกันอุทกภัยได้ดี ถ้า
คอยระวังซ่อมไว้เสมอ

ถัดจากแผ่นดินพระเจ้ามิ่งตี้ มี
กษัตริย์สืบราชสมบัติต่อไปอีก ๓๒ องค์
องค์สุดท้ายในราชวงศ์ฮั่นคือ พระเจ้า
เซียนตี้ (Hsien Ti เขียนเต๋ในเรื่อง
สามก๊ก)

สมัยสามก๊ก (พ.ศ. ๗๕๗-๗๖๖)

ตลอดระยะเวลาสมัยราชวงศ์ฮั่น มี
อำมาตย์ผู้ทรยศอย่างใหญ่ต่อฮ่องเต้
ราชวงศ์ฮั่นอยู่สามคน ซึ่งชาวจีนรู้จักดี
ว่าเป็นจอมกังฉินในประวัติศาสตร์ ไทย
รุ่นก่อนนิยมอ่านเรื่องพงศาวดารจีนที่
แปลเป็นภาษาไทยรู้จักดี จนคำว่ากังฉิน
ซึ่งแปลว่าผู้ทรยศคดโกง ติดเข้ามามีอยู่ใน
ภาษาไทยด้วยคำหนึ่ง จอมกังฉินของ
จีนสามคน มีชื่อโดยลำดับแห่งเหตุ-
การณ์ คือ อองม้ง ตังโตะ (Tung

Cho-ตุงโจะ) และโจโฉ (Ts'ao Ts'ao
เจ้าเจ้า) เรื่องของอองม้ง ได้กล่าว
มาแล้ว ส่วนสองคนหลังจะใช้ชื่อตามที่
คนไทย คือ ตังโตะ และ โจโฉ

ตังโตะ เป็นนายทหารชั้นแม่ทัพ ใน
ระยะที่เกิดการระดมรบขึ้นในราชดำ-
นักพระเจ้าตังตี้ (Ling Ti แต่งเต๋ใน
ตังฮั่น) เนื่องจากมีหัวหน้าชนที่ผู้หนึ่ง
กำเริบฮึกเหิม แย่งราชอำนาจเอาไปได้
กับตน จนเป็นผู้มีผู้คนก่อกวนอำนาจ
กันมาก ถึงกับมีข้าราชการบางคน ร่วม
ใจกันกำจัดหัวหน้าชนที่ผู้หนึ่ง ระหว่างที่
เกิดจลาจลอลหม่านกันอยู่ ตังโตะได้
โอกาสก็แย่งราชอำนาจไปได้ แล้วยก
ราชบุตรของพระเจ้าตังตี้องค์หนึ่งขึ้นเป็น
พระเจ้าเซียนตี้ (เขียนเต๋) ตนเองตั้งตัว
เป็นผู้สำเร็จราชการ มีอำนาจบริหาร
สิทธิ์ขาดแต่ผู้เดียว เดิมตนด้วยตนเองเป็น
ฮ่องเต้ และย้ายราชธานีจากเมืองตง-
เอียงกลับไปตั้งที่เมืองเซียงอันตามเดิม
ระยะนี้มีผู้คบคิดกันหลายราย เพื่อกำจัด
ตังโตะแต่ไม่สำเร็จ ในที่สุดตังโตะถูก

ลูโป (Lü-Pu ลือโป) ทหารเอกของ
ตนเอง เป็นผู้กำจัดงได้ เมื่อตั้งโต๊ะ
ถูกฆ่าตายแล้ว แทนที่บ้านเมืองจะคืน
เป็นปรกติสุข แต่กลับยุ่งเหยิงยิ่งขึ้น
เพราะโจโฉคุมทัพมาทหารสามแสนคน
เข้ามายึดราชธานีไว้ได้ แล้วกักพระเจ้า
เซียนเต้ไว้ ส่วนตนเองขึ้นเถลิงอำนาจ
บ้านเมือง ติษฐาอาศัยอยู่แต่ผู้เดียว ต่อ
จากนี้ไป ประวัติศาสตร์ประเทศจีน ก็
ถึงยุคสามก๊ก ซึ่งถือว่าเป็นยุค เปรียบ
พร้อมไปด้วยเรื่องความกตัญญูซื่อสัตย์
ความกล้าหาญ ความเสียสละและเรื่อง
กลยุทธวิธีต่าง ๆ

ที่เรียกว่าสามก๊ก เพราะอาณาจักร
จั้นระยะนั้น แบ่งแยกแตกกันเป็นสาม
ก๊กใหญ่ คือ

๑. ก๊ก เว (Wei สามก๊กเรียกวุย)
อยู่ตอนเหนือและตอนกลาง คือราชธานี
ที่เมืองโถะยาง (ลกเอียง)

๒. ก๊ก วู (Wu สามก๊กเรียก หงอ)
อยู่ทางใต้ของแม่น้ำแยงซี มีมณฑล
ชุนาน ฮู่เป่ เกียงซู และเจ้เกียง คือ

ราชธานีที่เมืองนานกิง (น้ำเกีย)

๓. ก๊ก จู (Shuh สามก๊กเรียก จก)
อยู่ทางตะวันตกของประเทศจีน ได้แก่
มณฑลเสฉวน คือราชธานีที่เมืองเจงตู
(เซ่งโต๋-แต้จิ๋ว)

ก๊กเว มีพระเจ้าเซียนเต้ (เซียนเต้)
เป็นฮ่องเต้ แต่อำนาจการปกครองตก
อยู่กับโจโฉ แล้วในที่สุด โจโฉก็บังคับ
ให้พระเจ้าเซียนเต้คือออกจากราชสมบัติ
ตนเองก็เข้าปกครองบ้านเมืองอย่างเด็ด
ขาด เมื่อโจโฉสิ้นชีวิตแล้ว บุตรโจโฉชื่อ
เผ่าเป่ (Ts'ao Pei-โจผี) ก็ฆ่าพระเจ้า
เซียนเต้เสีย แล้วประกาศตนเป็นฮ่องเต้
ขึ้น

ก๊กจู มีซุนฉวน (Sun Ch'uan -
ซุนกวน) ซึ่งเคยเป็นนายทหารชั้นแม่ทัพ
เป็นผู้ปกครอง ส่วนก๊กวุ มีลิ่วเป่ (Liu
Pei-เล่าปี่) ปกครอง ท่านผู้นี้บางคนว่า
เป็นเซอราชวงศ์ฮั่น จึงถือว่าเป็นทนาย
แท้จริงซึ่งสมควรได้ราชสมบัติสืบต่อ
เป็นฮ่องเต้ ลิ่วเป่มีแม่ทัพพลอยู่ดอง
คนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการสู้รบกับ

ศัตรูคนหนึ่งชื่อ จางเฟ (Chang Fei –
เคียวหุย) และอีกคนชื่อ กวานหยิว
(Kuan Yü–กวนอู) คนทั้งสาม คือ ดิวิเป
จางเฟ และกวานหยิว ได้เข้ามาเป็น
เพื่อนนามิตรกับ “ตัวคนท้อ” ว่าจะ
ซัดศึกต่อกันจนวันตาย คนที่ชื่อกวาน-
หยิวเป็นผู้มีกำลังและมีมือยอดเยี่ยมใน
การรบ ภายหลังเมื่อสิ้นชีวิตในสงคราม
แล้ว ถึงสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. ๒๑๓๗)
ได้รับยกย่องสถาปนาเป็นเทพเจ้าแห่ง
สงคราม เสด็จนามเป็นพระเจ้ากวนตี้
อันเป็นที่เคารพบูชาของมหาชนชาวจีน
สืบมาจนทุกวันนี้

พระเจ้าดิวิเปมีอัศวมहाเสนาบดี
ชื่อจูโกเหลียง (Chu-Ko Liang จูกี้-
เหลียง หรือ ชงเบ้ง) เป็นผู้กล้าหาญ
ปรากฏว่ามีปัญญาฉลาดหลักแหลม
และสามารถในกลยุทธ์อย่างเอก ว่า
เป็นผู้คิดประดิษฐ์สร้างเครื่องกลไกเป็น
“จิ้งจอกไม้และม้าวิ่ง” สำหรับดำเียงยุทธ-
ธัมการะ และคิดเกาทัณฑ์ ที่สามารถ
ส่งลูกให้ถนัดออกไปในระยะเดียวกันได้

หลายลูก คงเป็นต้น

ก๊กทั้งสามคือ ก๊กเว ก๊กอู และ
ก๊กฉู ต่างทำสงครามรบเคียดกันและกัน
ตลอดมาในยุคสามก๊ก ภายหลังกวาน-
หยิวได้สิ้นชีวิตลง เมื่อไปรบกับก๊กอูของ
ซุนฉวน พระเจ้าดิวิเปดำริจะส่งกองทัพ
ไปแก้แค้น แม้จูโกเหลียงทัดทานไว้
อย่างไร แต่พระเจ้าดิวิเปก็ไม่ทรงยอม
ฟัง คงยกทัพไปจนได้ สงครามคราวนี้
ทัพพระเจ้าดิวิเปต้องพ่ายแพ้ยับเยิน ถ้า
ไม่ได้จูโกเหลียงคิดกลอุบายดวงศัตรุไว้
อย่างแยบยด กองทัพพระเจ้าดิวิเปคงจะ
ไม่เหลือรอดกลับมาได้บ้าง เมื่อพระเจ้า
ดิวิเปสิ้นพระชนม์แล้ว เฮาจู (Hou-chu
อาเต๋) ราชโอรสองค์ขึ้นสืบราชสมบัติ
เป็นพระเจ้าเต๋าเตี้ยน แล้วทรงทำไมตรี
กับก๊กอูของซุนฉวน เพื่อจะได้รวบรวม
กำลังทหารเตรียมการไปตีก๊กเวของ
พระเจ้าเฉาเป (โจผี) แต่ก่อนจะยก
ทัพใหญ่ไปตีก๊กเวทางเหนือได้สะดวก ก็
จะต้องปราบปรามชนชาติต่าง ๆ ที่อยู่
ทางใต้ก๊กฉู ซึ่งยังเป็นอิสระอยู่ให้ราบ

ในเรื่องสามก๊ก) ซึ่งชื่อหม้อผู้เดิมเป็นแม่ทัพคนหนึ่งชื่อโจโฉ มีสติปัญญาสามารถในการศึกมาก ทัดเทียมกับขงเบ้ง และชื่อหม้อเจียวซึ่งเป็นบุตรชื่อหม้ออีกเคยเป็นแม่ทัพไปตีเอาแคว้นอุของพระเจ้าเล่าเตียนไว้ได้ ครั้นชื่อหม้อเจียวสิ้นชีวิตแล้ว ชื่อหม้อยวดย(ต่อมาเขียน) ซึ่งเป็นน้องชาย ก็ได้รับตำแหน่งแทนภายหลังแย่งราชสมบัติได้ ประกาศตนเป็นพระเจ้าจันปู้ฮ่องเต้ เปลี่ยนราชวงศ์เป็นโจจันแปลว่าจันตะวันตก เหตุการณ์ที่สำคัญในรัชกาลนี้ คือเรื่องได้เมืองกังคังหรือแคว้นวุธรมเป็นอาณาเขตเดียวกัน เรื่องที่เคยแยกกันเป็นสามก๊กใหญ่มาแต่ก่อนก็หมดไป เป็นหมดเรื่องโจจัน

ราชวงศ์ตงจิน (จันตะวันตก

พ.ศ. ๘๖๐-๘๖๓)

เคยกล่าวไว้แล้วในตอนก่อน ๆ ถึงเรื่องชนชาติคาค มีพวกตั้งนี้เป็นต้นซึ่งเคยยกพวกเข้ามาตีประเทศจันตอนเหนืออยู่บ่อย ๆ ดังครึ่งประเทศจัน

อ่อนกำลังเพราะมีเรื่องยุ่ง ๆ เช่นรบกันเองเป็นต้น ไม่สามารถขับไล่ให้พวกคาคกลับไปได้ ก็ใช้อุบายประนีประนอมเป็นไมตรีกับพวกคาค โดยยกราชธิดาต่างองค์ซึ่งมีอยู่มากให้แก่หัวหน้าพวกคาคไป เท่ากับว่าได้เป็นทองแผ่นเดียวกัน หัวหน้าคาคเหล่านั้นก็ชอบใจเพราะได้เป็นถึงราชบุตรเขยฮ่องเต้ ก็ยกทัพกลับไป บุตรหัวหน้าพวกคาคที่เกิดจากมารดาเป็นราชธิดาฮ่องเต้ ก็ถือตนว่ามีเชื้อสายฮ่องเต้ด้วย ในตอนหลังเมื่อจะสิ้นราชวงศ์โจจันฮ่องเต้องค์สุดท้ายถูกหัวหน้าพวกคาคชิงขึ้นจับเอาตัวเป็นเชลยไป บ้านเมืองก็ว่างลงไม่มีพระมหากษัตริย์ มีเชื้อราชวงศ์ของชื่อหม้อผู้หนึ่ง ตั้งตนเป็นฮ่องเต้ เฉลิมพระนามเป็นพระเจ้าหยินตี้ (หงวนตี้) แห่งราชวงศ์ตงจินหรือจันตะวันตก ตั้งราชธานีที่เมืองนานกิง ซึ่งอยู่ตอนใต้ของแม่น้ำแยงซี

ในสมัยราชวงศ์ตงจิน บ้านเมืองทั่วไปเป็นก่อกวนแตกแยกกันเป็นหลาย

ก็กลายเหล่า ทางส่วนใต้ของแม่น้ำ
แยงซี มีผู้บางคนเป็นทนายทอ้งเคี้ยว
มากมายหลายคน ต่างตั้งตนเป็นอิสระ
รบราฆ่าฟันกันเองไม่หยุดหย่อน เต๋อ
รื้อนไปทุกหย่อมหญ้า ส่วนทางเหนือ
ของแม่น้ำแยงซี มีพวกคาตยกลงเข้ามา
และตั้งมั่นอยู่ไม่ยอมถอยกลับ ในที่สุด
ทางตอนใต้ ดิวหยือ (เจ้าหยู) ซึ่งมี
เชื้อคาตและเคยเป็นแม่ทัพของอ๋องเค
สามารถปราบก๊กต่างๆที่ตั้งตัวเป็นอิสระ
ได้หมดสิ้น แล้วคิดขบถยกทัพเข้ามา
แย่งราชสมบัติในเมืองหลวง จับอ๋องเค
องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ตงจัน ไปปลง
พระชนม์เสียและประกาศตนเป็นอ๋องเค
เปลี่ยนชื่อแผ่นดินเป็นราชวงศ์ตง (ชอง-
น้าปักชอง ในเรื่องพงศาวดารจีน)

ราชวงศ์ตง (พ.ศ. ๙๖๓-๑๐๒๒)

เมื่อดิวหยือเป็นอ๋องเค มีชนมายุ
ชนะนั้นได้ ๖๔ ปี จึงเสวยราชย์อยู่ได้
ไม่นาน และอำนาจการปกครองบ้าน
เมืองก็จำกัด เพราะทางตอนเหนือของ
ประเทศจีน ตกอยู่ในอำนาจพวกคาต

แบ่งแยกกันเป็นแคว้นเล็ก ๆ มากแคว้น
ด้วยกัน ที่เป็นแคว้นสำคัญ คือ ก๊กเว
ซึ่งมีพวกคาตตะวันออกปกครอง ต่อมา
ในสมัยพระเจ้าเวนตี้ (ขุนเค้) ซึ่งเป็น
อ๋องเคอังกี้ ๔ ในราชวงศ์ตง ถูกพวก
คาตก๊กเวยกทัพเข้ามาตีหัวเมืองตอนใต้
ของประเทศจีนไว้ได้ถึงหกหมื่นเขต แล้ว
ยกเลยลงมาจนถึงแม่น้ำแยงซี เผอิญ
ขาดเสบียงจะเลี้ยงทหาร จึงถอยทัพ
กลับไป ยังหาทัพจะได้ตั้งรกรากยังไม่
ราชวงศ์ชิว (พ.ศ. ๑๐๒๒-๑๓๐๕)

ราชวงศ์ตงดับคอกันมา จนถึง
อ๋องเคอังกี้ ๘ ซึ่งเป็นองค์สุดท้าย ถูก
นายทหารแม่ทัพคนหนึ่งชิงราชสมบัติได้
แล้วตั้งตัวเป็นอ๋องเคแห่งราชวงศ์จี้ (ชิว)
ถัดจากนั้นก็ถึงราชวงศ์เหลียงราชวงศ์
เฉนและราชวงศ์ฮุยโดยลำดับ นอกจาก
เรื่องรบกับพวกคาตและเรื่องเป็นขบถ
แย่งชิงราชสมบัติ และเรื่องผลัดเปลี่ยน
วงศ์กันแล้วก็ไม่มีความอื่นที่ควรกล่าว
อ๋องเคต่างองค์เช่น พระเจ้าฮุยอย่างดี
(ซุ่ยเอียงเค้) ในราชวงศ์ฮุย เป็นกษัตริย์

ดูร้ายอำมหิต หมกมุ่นอยู่กับความ
ดำรงาญเกินขนาด ในที่สุดก็ถูกศัตรูปลง
พระชนม์ เปลี่ยนแผ่นดินใหม่เป็น
ราชวงศ์ถัง (ดูพงศาวดารจีนเรื่องน้ำปัก-
ช่อง ด้วยถึง และซุ่ยถึงในภาษาไทย)

ราชวงศ์ถัง (ถ้องหรือตัง - พ.ศ.

๑๓๖๑ - ๑๔๕๐)

สมัยราชวงศ์ถัง มีระยะยาวเกือบ
ได้ ๓๐๐ ปี เป็นยุคที่ประเทศจีนมีความ
เจริญรุ่งเรืองกว่ายุคใด ๆ ในประวัติ-
ศาสตร์จีนที่ผ่านมาแล้ว ยกเว้นแต่ราชวงศ์
ฮั่น ราชวงศ์ฮั่น ๆ ถ้วนมีแต่เรื่องยุ่ง ๆ
แตกแยกกันบ่อย ๆ เต็มครุ่นกันทุก
หย่อมหยั่ว หากความสงบสุขไม่ได้นาน
เป็นอย่างใดในหนังสือเรื่องด้ามก๊กกล่าว
ขึ้นต้นไว้ว่า “เดิมแผ่นดินเมืองจีนทั้ง
ปวงนั้น เป็นดั่งมาช้านาน (คือครั้ง
ราชวงศ์ฮั่น) แล้วก็เป็นคึก ครนคึกดังบ
แล้วก็เป็นสุข” (คือครั้งราชวงศ์ถัง)
เพราะในสมัยราชวงศ์ถัง ราษฎรทำไร
ไถนาและค้าขาย เป็นปรกติสุขได้ เรื่อง
การรบราฆ่าฟัน แม้จะยังมีอยู่บ้างก็เป็น

เรื่องภายนอกเมืองจีน คือไปรบกับชน
ชาติอื่น เกี่ยวกับการปราบปรามขยาย
อาณาเขตประเทศจีน ให้กว้างขวางออก
ไปไกลโดยได้ชัยชนะที่ได้ประเทศต่าง ๆ
มาเป็นเมืองขึ้น ผู้ซึ่งเป็นปฐมกษัตริย์
แห่งราชวงศ์นี้ มีพระนามเดิมว่าหลี่เอียน
(หลี่เอียน) ภายหลังเมื่อทำจัดพระเจ้า
ดุษยวงศ์แล้ว ก็เกิดถึงราชสมบัติเป็น
พระเจ้าเกาซู่ (Kao Tsu เกาโจ้ย่องเต้)
เมื่อขึ้นรัชกาลนี้แล้ว หลี่ซี้หมิน (Li
Shi-min - หลี่ซี้หมิน) ราชบุรุษก็ได้สืบ
ต่อราชสมบัติ เสด็จพระนามว่าพระเจ้า
ไทจง (T'ai Chung - ไทจง) พระองค์
ทรงเป็นฮ่องเต้ซึ่งมีพระนามโด่งดัง เท่า
กับเป็นมหาราชองค์หนึ่งของประเทศจีน

ในสมัยพระเจ้าไทจง มีเหตุการณ์
ที่ควรนำมาถกถั่วคือ ทรงทำศึกได้
ชัยชนะอย่างใหญ่ ต่อพวกคาตเตอร์โก-
แมน (Turko-man บรรพบุรุษของตุรกี
ปัจจุบัน) ซึ่งเป็นคาตเตอร์คนพวกหนึ่ง
มักเรียกรวม ๆ ว่าพวกไซฮวนในเรื่อง
พงศาวดารจีน แปลว่าชนต่างชาติทาง

ตะวันตก ความจริง พระเจ้าไท่จู ไม่มี
พระนิตยเป็นชาติกับรบ หากด้วยความ
จำเป็น บังคับพระองค์ให้ทรงเป็นนักรบ
เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ เมื่อจำต้องเสด็จไป
ราชสงคราม ก็เพราะมีเรื่องจะต้องทรง
ดำเนินการเช่นนั้น เมื่อทรงปราบปราม
สำเร็จจนมีเมืองขึ้นแผ่ออกไปไพศาลทั้ง
สี่ทิศแล้ว พอว่างศึกสงครามลง พระเจ้า
ไท่จูก็ทรงหันมาทะนุบำรุงเรื่องวรรณคดี
และศิลปวิทยา ทรงสร้างหอสมุดใหญ่
ใกล้พระราชวัง มีหนังสืออยู่ในนั้นถึง
๒๐๐,๐๐๐ เล่ม พระองค์ทรงใฝ่พระทัย
ในลัทธิศาสนาขงจื้อ โปรดการสนทนา
ธรรมคำดังสอนของขงจื้อกับบรรดา
อำมาตย์ราชบัณฑิตของพระองค์อยู่
เสมอ เมื่อ พ.ศ. ๑๓๗๓ พระองค์โปรด
ให้ภิกษุเหียนจ้งหรือถังเจง (ซึ่งชาวไทย
ที่เคยอ่านเรื่องไซอิ๋วรู้จักกันว่า ถังซำจ้ง)
ไปสืบพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดีย
ดังมีเรื่องแจ้งอยู่ในหนังสือถังซำจ้ง และ
เรื่องไซอิ๋วนี้แล้ว

ถ พ.ศ. ๑๓๘๘ พระเจ้าไท่จูทรง

กรีธาทัพไปตีประเทศเกาหลี ซึ่งสมัยนั้น
แบ่งออกเป็นสามแคว้น แต่ทรงตีไม่
สำเร็จได้ทั้งสามแคว้น ก็จำเป็นต้อง
เสด็จเลิกทัพกลับ และต่อมาก็เสด็จ
สวรรคต

เมื่อเสด็จสวรรคตแล้ว ราชโอรส
องค์หนึ่งขึ้นครองราชสมบัติแทน เป็น
พระเจ้าเกาจุง (Kao Ts'ung - เกาจง)
เมื่อเสวยราชย์ต่อมาไม่ช้าก็ทรงหลงใหล
นางวูเฮา (Wu Hou - มูโห) ซึ่งเดิม
เป็นสนมคนหนึ่งของพระราชบิดา เมื่อ
พระราชบิดาเสด็จสวรรคตแล้ว นางวูเฮา
ก็ออกไปบวชเป็นนางชี พระเจ้าเกาจง
เมื่อเสด็จไปทรงเห็นเข้า จึงสั่งให้ลัก
จากชี แล้วทรงแต่งตั้งให้เป็นพระสนม
คนหนึ่ง ซึ่งเป็นที่โปรดปรานของพระ-
เจ้าเกาจงเป็นอันมาก ในที่สุดนางวูเฮา
ก็ได้เป็นฮองเฮาหรือพระมเหสี

ในสมัยพระเจ้าเกาจุง มีสงคราม
ใหญ่เกิดขึ้นสองครั้ง คือเมื่อ พ.ศ. ๑๒๐๐
ทรงจัดทัพใหญ่ไปตีประเทศเกาหลีสมัย
ได้ประเทศเกาหลีเป็นเมืองขึ้นไว้ทั้งหมด

[ดูพงศาวดารจีนเรื่องชียินกู่เจงตัง ซึ่ง
พรรณนาย่อยของเรื่อง ว่าการทำ
สงครามครั้งนั้นยากมาก เพราะด้านหนึ่ง
เป็นปราการแข็งแรง ตั้งอยู่บนยอด
เขาสูง ชี้อ่านม่อเทียนเนย (โมโตถึง
ในปัจจุบัน) ผู้รักษาด่านก็มีฤทธิ์
เพราะมีปีกเป็นค้างคาวบินได้จึงเข้าได้
ลำบาก กว่าจะตีแตกได้ ก็เป็นเวลา
ช้านาน]

ต่อมาอีก ๒-๓ ปี พวกคุรุฟาน
(Turfan - ไชฮวนรวมทิเบตด้วย) ยก
กองทัพใหญ่เข้ามาตีเขตแดนจีนทาง
ตะวันตก ซึ่งขณะนั้น จีนไปถึงเขตแดน
ประเทศทิเบตทางตอนเหนือด้วย พระเจ้า
เกาจงตรัสให้ยกกองทัพใหญ่ไปต้านทาน
สงครามครั้งนั้นผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ
อยู่หลายคราว แต่ในที่สุดฝ่ายจีนก็ได้
ชัยชนะ (ดูเรื่องชิตงชังเจงไซ พรรณนา
ว่ามีเซียนผู้พิเศษ และพวกสัตว์และพวก
ผู้มีค่า ซึ่งสามารถแปลงตัวเป็นคนได้
เข้ามาอาสาร่วมทำสงครามกันอย่างพิลึก
พิถัน อ่านดูสนุกดี และดูพงศาวดารจีน

เรื่องชิตงชังเจงไซ)

เมื่อพระเจ้าเกาจงได้ตั้งสวรรคตแล้ว
พระเจ้าซุงจุง (Chung Ts'ung - ตงจุง)
ราชโอรส ก็ขึ้นเถลิงราชสมบัติแทน
แต่อยู่ในราชสมบัติได้เพียงสามเดือน ก็
ถูกพระนางวูเฮา พระราชมารดาถอด
ออกจากราชสมบัติ แล้วพระนางวูเฮาก็
ประกาศตนเป็นฮ่องเต้ผู้หญิง ซึ่งไม่เคย
มีประเพณีอย่างนั้นมาก่อน (พระนาง
วูเฮานี้ ในพงศาวดารจีนเรื่องชิตงชัง-
เจงไซให้ชื่อว่า บูเซ็กเทียนฮ่องเต้)
พระนางวูเฮาเป็นจักรพรรดินีผู้หญิง ที่ทรง
บัญชาสามารถอย่างยิ่งในการปกครอง
ประเทศ นี้ว่าตามความเห็นนักประวัติ-
ศาสตร์จีนแม้จะมีบัญชาสามารถ แต่ก็
เป็นหญิงชั่วช้าอำมานย์อย่างใหญ่คน
หนึ่ง ซึ่งดูกันคนละแง่ ซึ่งมีอยู่ในตัวคน
เดียวกันทุกคน ทั้งสองอย่างสุดแต่จะ
เน้นกล่าวอย่างไร

ในสมัยพระนางวูเฮาทรงครองราชย์
มีพวกขัณฑันเป็นชนชาติคาคตะวันตก
มีภูมิอำนาจอยู่เหนือมณฑลเซนต์ซันไป

ในเขตแคว้นแมนจูเรีย ยกพวกเข้ามาตี
ปล้นเขตแดนตอนเหนือของประเทศจีน
อยู่บ่อย ๆ ต่อไปในประวัติศาสตร์จีนจะ
ปรากฏพวกขัณฑันบ่อยครั้ง

พระนางวูเฮาครองราชสมบัติได้ ๒๓
ปี (ดูเรื่องบุเช็กเทียน) เมื่อทรงพระชรา
มาก จักรพรรดิการแผ่นดินต่อไปไม่ไหว
แล้ว ก็เวนคืนราชสมบัติแก่ราชโอรส
องค์ที่พระนางวูเฮาแย่งราชสมบัติมาปก
ครองเสียเอง นับแต่รัชกาลนี้เป็นต้นมา
จนถึงฮ่องเต้องค์ที่ ๒๐ ซึ่งเป็นองค์สุดท้าย
ในราชวงศ์ถัง บ้านเมืองตกอยู่ในระยะ
เสื่อมโรยเป็นลำดับมา ในที่สุดจูเวิน
(Chu Wen - จูอัน) เป็นชนบด แย่ง
ราชสมบัติได้ ที่ราชวงศ์ถังมีฮ่องเต้สิบ
ราชสมบัติต่อเนื่องกันมา เป็นเวลาเกือบ
ได้ ๒๘๐ ปี ก็เพราะด้วยพระปรีชาสามารถ
เป็นพิเศษของฮ่องเต้องค์แรก ๆ ๒-๓ องค์
ถ้ากล่าวเรื่องทางศิลปวิทยา ก็ถือได้ว่า
วรรณคดีจีนเจริญรุ่งเรืองที่สุดก็ในสมัย
ราชวงศ์ถัง กวีจีนซึ่งมีชื่อเสียงเป็นชน
ยอตกฉวี่ คือ ตูฟู (Tu Fu - ไทฟู (?))

และ หลี่ไทโป (Li T'ai-po - หลี่ไทแป๊ะ
หรือ ลี่โป - Li Po) ซึ่งงานกวีนิพนธ์
ของทั้งสองท่านนี้ ยังถือกันเป็นหลักใน
การศึกษามาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ก็มี
ชีวิตอยู่ในสมัยราชวงศ์ถังทั้งสองคน (ดู
ที่ตูฟู และ หลี่ไทโป)

ว่าในเรื่องศิลปะประดิษฐ์ร่างและการ
ค้นพบครั้งแรก เช่น เซมติกส์และคินบีน
ก็มีชนในสมัยราชวงศ์ถัง

ประเทศจีนในระยะต่อจากราชวงศ์
ถัง เรียกว่าสมัยห้าราชวงศ์ (หงอโต้ว
ในพงศาวดารจีนขึ้น) ซึ่งมีชื่อโดย
ลำดับดังนี้

ราชวงศ์เหลียวเห่ตยั้ง (Later Liang)
พ.ศ. ๑๔๕๐-๑๔๖๖ มีฮ่องเต้ ๒ องค์

ราชวงศ์เหลียวถัง (Later T'ang) พ.ศ.
๑๔๖๖-๑๔๗๘ มีฮ่องเต้ ๔ องค์

ราชวงศ์เหลียวจั้น (Later Tsin) พ.ศ.
๑๔๗๘-๑๔๘๐ มีฮ่องเต้ ๒ องค์

ราชวงศ์เหลียวฮั่น (Later Han) พ.ศ.
๑๔๘๐-๑๔๘๔ มีฮ่องเต้ ๒ องค์

ราชวงศ์เหลียวโจว (Later Chow) พ.ศ.

๑๔๙๔-๑๕๐๓ มีฮ่องเต้ ๓ องค์

ในสมัยห้าราชวงศ์ มีฮ่องเต้ถึง ๑๓ องค์ และต่างวงศ์กันถึง ๕ ราชวงศ์ ในระยะใกล้ ๆ กันรวมหมดเพียง ๕๐ ปี เท่านั้น ผู้เปลี่ยนราชวงศ์ใหม่ และประกาศตนเป็นฮ่องเต้ กัดฟันเป็นแม่ทัพ นายกองของราชวงศ์เดิมที่ตนสังกัดอยู่ และในฮ่องเต้ทั้ง ๕ ราชวงศ์ มีเชื้อ เป็นพวกคาตตะวันตกเฉียง ๓ องค์ ทั้งนี้ เนื่องแต่เหตุที่ประวัติศาสตร์จีน มีเรื่อง ขบถอยู่บ่อย ๆ หรือไม่ก็รบกับพวกคาต เมื่อเป็นเช่นนั้น แม่ทัพปราบขบถสำเร็จ หรือมีชัยชนะพวกคาต ก็มีความยิ่งกว่า ใคร ๆ ในที่สุดก็แย่งราชสมบัติฮ่องเต้ได้ ว่าถึงพวกคาต ในสมัยราชวงศ์ฮั่น ก็ปราบพวกถึงนี้ ดังบดได้ พอมาถึง ราชวงศ์ถัง ก็มีมาใหม่ คือ พวกคาต เคอร์โกแมน เมื่อปราบลงได้แล้ว ก็มี มาใหม่คือพวกซัน ซึ่งต่อไปมีบทบาท สำคัญในประวัติศาสตร์จีนสมัยราชวงศ์ สูง หรือ ซ้อง

ราชวงศ์สูง (ซ้อง แต่จริงเป็นต่ง

พ.ศ. ๑๕๐๓-๑๗๒๓)

ผู้เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์สูง มีพระนามเดิมว่า เจาควงหยิน (Chao K'uang-yin-เตี้ยวกั้งเอียน) เมื่อกำจัดฮ่องเต้องค์สุดท้ายในราชวงศ์เฮาโจแล้ว ก็ประกาศตนเป็นพระเจ้าสูงไท่จู (ซ้อง-ไท่โจ้) ปฐมกษัตริย์ในราชวงศ์สูงสมัยแรก ๆ เมื่อผลิตแผ่นดินเปลี่ยนเป็นราชวงศ์ใหม่ อาณาจักรจีนก็แตกแยก เป็นอิสระหลายก๊ก เป็นเหตุการณ์ตามเคย ซึ่งมีตัวอย่างมาแต่ก่อนแล้วหลายครั้ง พระเจ้าสูงไท่จูต้องทรงเป็นกบฏปราบปรามก๊กต่าง ๆ ซึ่งทั้งคนเป็นอิสระผู้แข็งขันอยู่ตลอดเวลา ยิ่งกว่านั้น ยังต้องสู้รบกับพวกซัน ซึ่งเข้ามาตั้งมั่นอยู่ในประเทศจีนตอนเหนือ เมื่อพระเจ้าสูงไท่จูได้ตั้งสวรรคตแล้ว พระอนุชาองค์หนึ่งได้ราชสมบัติสืบแทน เป็นพระเจ้าสูงไท่จู บ้านเมืองก็เริ่มสุขสันตามดวนมากกว่าเดิม เพราะสันติเยนหนามศัตรูไปแล้วเป็นดวนมาก ถัดจากพระเจ้าสูงไท่จูแล้วก็มีฮ่องเต้สืบต่อกันไปอีก

รวมทั้งหมดในราชวงศ์สูง ๑๔ องค์ (ดูพงศาวดารจีนเรื่องน้ำปัก)

ในสมัยพระเจ้าต่งเยนจุง (Jen Tsung ซ้องยินจุง) องค์ที่ ๓ เกิดศึกสงครามขึ้นกับพวกตาชัตัน ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และกกเถะ (Hsueh-ไชย) ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นศึกต้องคำน ในที่สุดจำเป็นต้องจำพระทัยเป็นไมตรีกับกกเถะ โดยยอมส่งเครื่องราชบรรณาการแก่กกเถะเป็นรายปี (ในพงศาวดารจีน เรื่องบันฮ่วยเหลา เรื่องเปาเล่งถูกงฮั่น เรื่องโงโฮ้งไผ่ฟงไซ และเรื่องโงโฮ้งไผ่ฟงหน่า กล่าวเรื่องในรัชกาลนี้เป็นส่วนใหญ่ มีเรื่องเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ไม่มากนัก แต่เป็นนิยายที่สนุก ชาวไทยสมัยก่อนชอบอ่านชอบฟังกันมาก) พระเจ้าต่งเยนจุงไม่ทรงมีฝีมือในเรื่องรบทัพจับศึก แต่ทรงเข้าพระทัยดีในเรื่องศิลปวิทยาการ พระองค์เป็นผู้ทรงอุปถัมภ์วรรณคดีและการศึกษา โปรดให้ตั้งโรงเรียนทั่วไปในแผ่นดิน และทรงสนับสนุนผู้ที่ปรารถนา

จะศึกษาหาความรู้ ในสมัยระยะนี้ มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตที่ปรากฏชื่ออยู่หลายคน เช่น ซื่อหม่ากวง (Ssü-ma Kuang-ตู่หม่ากวง) ผู้แต่งประวัติศาสตร์จีนอันด้อซอ เริ่มต้นแต่สมัยราชวงศ์โจวเรื่อยมาจนถึงสมัยห้าวราชวงศ์(หงอโต้ว) เป็นหนังสือมีจำนวนทั้งหมด ๓๕๔ เล่ม จิตรกรรมคือภาพเขียนของจีน ก็เจริญถึงขีดสูงสุดในสมัยราชวงศ์สูงนี้

ดู พ.ศ. ๑๖๕๔ มีเหตุการณ์อันสำคัญอย่างยิ่งหลวงแก่โชคชะตาของราชวงศ์สูง กล่าวคือทางตอนเหนือดินแดนของพวกชัตันมีชนชาติตาดักกหนึ่งชื่อว่า กิน (Kin-กิม) เดิมพวกกินขึ้นอยู่กับพวกชัตัน ครั้นเมื่อพวกชัตันหย่อนกำลังลง พวกกินก็ประกาศตนเป็นอิสระ ในที่สุดปราบพวกชัตันนายเดิมของตนได้อย่างราบคาบ แล้วหัวหน้าพวกกินก็ประกาศตนเป็นประมุขชาน (Grand Khan) คือเป็นใหญ่กว่าใคร ๆ ทั้งหมดที่เป็นชาน หรือหัวหน้า สถาปนาแผ่นดิน โดยเรียกชื่อว่า แผ่นดินกิน แปลว่า

ทองคำ อังกฤษเรียกพวกกินว่า Golden Horde ถึง พ.ศ. ๑๖๖๘ เมื่อปราบพวกซัคน์แล้ว ก็ยกทัพมาประชิดประเทศจีน คัตะยู่เข้ามาจนถึงเมืองไคเฟิงฟู (Kai-fengfu) อยู่ในมณฑลโฮนั้น เบียนเหลียงในเรื่องน้ำซ้อง) อันเป็นราชธานีที่สถิตของพระเจ้าฮุยซุง (Sung Hui Tsung) ซึ่งฮุยซุงฮ่องเต้องค์ที่ ๘ พระเจ้าฮุยซุงทรงเห็นว่าจะต่อต้านไว้ไม่ได้ก็เสด็จหนีไปยังเมืองนานกิง ซักก็กยังคิดตามต่อไป ในที่สุดพระเจ้าฮุยซุงก็องค์ทรงยอมแพ้แก่พวกกินถึงสองครั้ง ครั้งหนึ่งทรงเสียเงินทองและแพรวพราวเป็นค่าทำขวัญจำนวนมาก ฟาดเคราะห์ให้แก่วงกนินไป แต่ครั้งที่สอง ซักก็กจับเอาพระเจ้าฮุยซุงและพระมเหสีไปด้วยยังบ้านเมืองของตน อยู่ทางนั้นพวกกินก็ตั้งฮ่องเต้องค์ใหม่ขึ้นครองแทนเป็นเมืองประเทศราชต่อไป

เป็นอันว่าประเทศจีนในตอนนั้น แบ่งออกเป็นสองภาค ภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นของพวกกิน ภาคใต้ถัดแม่น้ำแยงซี

ลงมาเป็นของพวกจีน โดยมีพระอนุชาองค์หนึ่งของพระเจ้าฮุยซุงอยู่สูงเสียดฟ้าขึ้นฝั่งแม่น้ำแยงซีไปตั้งเมืองนานกิงขึ้นเป็นราชธานี ขึ้นด้วยราชย์ที่นั่น เป็นพระเจ้าฮุยเกาซุง (Sung Kao Tsung - ซ้องเกาซุง) องค์ที่ ๑๐ ในราชวงศ์ซ้อง ฝ่ายพวกกินก็ยกทัพมาได้ตั้งรับรบเคียงกันอยู่นาน พระเจ้าฮุยเกาซุงทรงเสียที่แก่ซำคัก เสด็จหนีระหกระเหินไป ในที่สุดจำเป็นต้องเสด็จหนีลงเรือไปในทะเล แต่เรือที่เสด็จไปล่มลงพระองค์ขึ้นพระชนม์ชีพ เหตุการณ์ตอนนั้นมีอยู่ในพงศาวดารจีนเรื่องซวยงัก ซึ่งกล่าวว่ามีเทพคนสำคัญของพวกกินที่ยกมาประเทศจีน ชื่อว่ากิมตุด ชื่อแปลก นักอ่านพงศาวดารจีนจึงจำกันได้ ทางฝ่ายจีนก็มีนายทหารฝีมือเยี่ยมอยู่หลายคน ทดสอบมากคือโยเฟ (Yo Fei-งักฮุย ในเรื่องพงศาวดารจีน เรื่องเปาเล้งถูกลงัน ซึ่งมีเปาบุ้นจิ้นเป็นตุลาการชำระคดีตัดสินได้ดำริหลายเรื่อง ก็อยู่ในเรื่องนี้ ตอนนั้น

และเรื่องซ่งกั๋งโจรดาว ๓๐๘)

ในสมัยพระเจ้าซ่งเกาจง มีนักปราชญ์ชื่อเต๋ยงโด่งตั้งอยู่คนหนึ่ง ชื่อจูตี้ (Chu Hsi-จูฮี้) เป็นผู้ศึกษาหลักธรรมคำดังสอนต่าง ๆ ที่มีปรากฏอยู่ในศาสนาพุทธ เต๋า ซงจ้อ โดยนำเอาหลักคำดังสอนเหล่านั้นมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกันดู แล้วแต่งเป็นตำราทำนองอรรถกถาขึ้นไว้มากเล่ม และยังเป็นผู้ชำระประวัติศาสตร์จีนซึ่งชื่อหม่ากวงแต่งไว้ หนังสือนี้ยังใช้เป็นตำราศึกษามาถึงสมัยปัจจุบัน

ถึง พ.ศ. ๑๖๗๕ พวกคาตมองโกดปรากฏตนขึ้นเป็นครั้งแรกทางพรมแดนตอนเหนือของประเทศจีน ดังต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๑๗๐๕ พวกคาตมองโกดเกิดผู้มีบุญคนหนึ่ง ชื่อ เจงกิสข่าน ยกพวกเข้ามาทางประเทศจีนได้ แล้ววกขึ้นไปตีคาตพวกกิน ซึ่งตั้งหลักแหล่งอยู่ที่แหลมเต๋ยวคง (Liao Tung - อยู่ในแคว้นแมนจูเรียตอนใต้) เมื่อพระเจ้าหลี่จุง (Li Tsung-หลี่จุง) ย่องเคื่องค์

ที่ ๘ ในราชวงศ์ซ่ง ทรงทราบข่าวนั้นก็พระทัยมาก เพราะทรงแค้นและผูกพยาบาทพวกกินซึ่งเป็นศัตรูด่าทอของประเทศจีนอยู่ ก็ทรงทำไมตรีกับพวกคาตมองโกด ร่วมเป็นดัมพันธมิตร และยกทัพไปสมทบ เพื่อตีพวกกินด้วย พวกกินสู้ไม่ได้ก็พ่ายแพ้ถึงแก่ความล้มลงสิ้นชื่อเต๋ยงเป็นอาณา

ที่พระเจ้าหลี่จุง ทรงทำไมตรีเพื่อทำลายพวกกิน แทนที่จะเป็นคุณกลับเป็นโทษร้ายแก่ประเทศจีนเอง เพราะเท่ากับค้อนเคียวเข้าบ้าน คือพวกคาตมองโกด ให้เข้ามาในประเทศจีนได้สะดวกเร็วขึ้น เมื่อยังมีพวกกินเป็นอิสระก็เท่ากับพวกกินเป็นกันชน ครั้นหมดกันชนแล้ว พวกคาตมองโกดซึ่งมีเจงกิสข่านเป็นประมุข ก็เริ่มเป็นปฏิปักษ์เกิดรบขึ้นกับจีน จีนต้องทำสงครามกับพวกคาตอยู่เหนียวแน่น ราบเคียงกันมานาน เป็นเวลายาวขึ้นถึง ๕๐ ปี จึงพ่ายแพ้หมดรอบในที่สุดหมดราชวงศ์ซ่งลงเพียงนี้ (ดูเรื่องวงเต๋ยว)

ราชวงศ์หยวน (หงวน พ.ศ. ๑๘๒๓-๑๘๑๑)

เมื่อประเทศจีนในราชวงศ์สูง ตกกับพวกคาตมองโกดแลว กุบไลข่านซึ่งเป็นโอรสองค์ที่สองของเจงกิสข่านก็ได้ราชสมบัติเป็นฮ่องเต้ในประเทศจีน เสด็จพระนามเป็นพระเจ้าตั้จู (Shih Tzu-ตี้โจ) ปฐมกษัตริย์จีนในราชวงศ์หยวน หรือหงวนในภาษาแต้จิ๋ว ตั้งราชธานีที่กรุงกัมบุลก (Cambulue) หรือกรุงปักกิ่ง

พระเจ้าตั้จูเมื่อครองราชสมบัติแล้วไม่ช้า ก็ทรงประพาศิพระองค์เป็นไปในทางวัฒนธรรมอย่างชาวจีนทุกอย่าง มากกว่าจะเป็นชาวคาตมองโกดเดิม ทั้งยังเพ้อประนีประนอม ให้เกิดความสามัคคีสมัครสมานกัน ระหว่างฝ่ายผู้ชนะกับฝ่ายผู้แพ้ แต่ในที่สุดเมื่อว่าในทางวัฒนธรรมก็เท่ากับผู้ชนะกลายเป็นผู้แพ้ หรือกลับกัน ผู้แพกลับเป็นผู้ชนะไป ว่าในทางความเชื่อถือเกี่ยวกับศาสนา ใครจะนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม หรือขงจื้อ ก็ถือได้โดยเสรีได้ตามใจสมัคร ยกเว้นลัทธิศาสนาเต๋าเท่านั้น ที่ประชาชน

นับถือหนักไปในทางไสยศาสตร์ พระองค์ทรงเห็นว่า เป็นเรื่องเสียหายแก่ราชรัฐ จึงตรัสให้เผาคัมภีร์เหล่านี้นี้เสีย ยกเว้นแต่คัมภีร์เต๋าเต้จิง (Tao Teh Ching - เต๋าเต็กเก็ง) ของลัทธิศาสนาเต๋าเท่านั้น ซึ่งไม่ตรัสสั่งให้เอาไปเผา

พระเจ้าตั้จู (คุบไลข่าน) แม้จะเสด็จครองราชสมบัติอันมีแผ่นดินติดต่อกับจีนด้วยกัน กว้างใหญ่ไพศาล ซึ่งไม่เคยมีกษัตริย์องค์ใดจะมีเท่าเทียมได้ แต่กระนั้นก็ยังไม่ทรงพ้นจากความอยากได้ไม่รู้จักเพียงพอ ได้ทรงแต่งทัพเรือใหญ่ไปตีประเทศญี่ปุ่น แต่ก็ไม่ได้สำเร็จ เพราะกองทัพเรือเดินไปยังไม่ทันถึงฝั่ง ก็พอลูกพายุน้ำใหญ่พัดเอากองทัพเรือแตกกระจัดกระจายและต้องอับปางลงกลางทะเลเสียก่อน ทั้งนี้แสดงว่าพวกคาตมองโกดชำนาญการรบทางบกแต่ทางเดียวเท่านั้น ประเทศจีนและประเทศพุกามต้องร้างไป ก็ในสมัยพระเจ้าตั้จูคุบไลข่านนี้

พระเจ้าตั้จูเสด็จสวรรคตเมื่อ พ.ศ.

๑๘๓๗ แต่ก็ออกจะเป็นธรรมดา มีอยู่อย่างหนึ่งว่า ผู้ซึ่งได้พระนามว่าเป็นพระมหาอภิชาติราชหรือพระเจ้าชนะสิบทิศ ก็ด้วยพระกฤษฎาภินิหารเป็นเฉพาะ ส่วนผู้สืบสันตติวงศ์ของค์หลัง ๆ ต่อมา มักเป็นผู้อ่อนแอ ไม่สู้กับนอกทนต์ต่อความยากลำบากที่เคยนอนกับดินกินกับหญ้า เหมือนพวกคาตมองโกดเคิม ซึ่งเป็นบรรพบุรุษ เพราะฉะนั้นผู้เป็นฮ่องเต้ต่อมา ก็กลายเป็นเจ้าดำราบอยู่ดำรวยในความสุขความสบายเกินความพอดี คุณธรรมเดิมที่มีอยู่ในบรรพบุรุษก็ค่อยหมดไป ในที่สุดบ้านเมืองจีนซึ่งฮ่องเต้ของค์หลังทรงปกครองจึงไม่ราบรื่น เพราะขาดการทะนุบำรุง ราษฎรเกิดความเดือดร้อนอดอยากมากเข้า ก็เกิดกระด้างกระเดื่อง เป็นขบถ ถูกถามและรุนแรงขึ้นโดยลำดับ จนถึงขีดสุด ในสมัยพระเจ้าฉุนตี้ (Shun Ti) ฮ่องเต้ราชวงศ์หยวนของค์สุดท้าย ซึ่งถูกขุหยวนฉาง (Chu Yuan-Chang-ขุหยวนเหตง(?)) พงศาวดารจีนเรื่องเม่งเฉียว) เป็นขบถแย่งราชสมบัติได้ ราชวงศ์หยวนซึ่งมี

ฮ่องเต้สืบต่อกันมารวม ๑๐ องค์ ก็ต้องสิ้นสุดลง เปลี่ยนเป็นแผ่นดินหมิง (Ming-เหมง) (ดูความพิสดารในเรื่องง้วนเฉียวตอนต้น)

ราชวงศ์หมิง (พ.ศ. ๑๘๓๓-๒๓๘๗)

ขุหยวนฉาง เมื่อได้ราชสมบัติแล้วก็ปราบดาภิเษกเป็นพระเจ้าไท่จู (T'ai Tzu-ไท่โจ้) แห่งราชวงศ์หมิง แต่พระนามที่ประชาชนชาวจีนรู้จักดี คือ ฮุงวู (Hung Wu-ฮังบู๊) พระองค์ทรงตั้งราชธานีเป็นต่งแห่ง ทรงตั้งเมื่อนานถึงเป็นราชธานีได้ และเมืองไคเฟิงฟู (เปียนเหลี่ยนครั้งราชวงศ์ต่ง) เป็นราชธานีเหนือ พระเจ้าฮุงวูทรงเป็นฮ่องเต้ที่ทรงสามารถพระองค์หนึ่ง ทั้งในทางเป็นนักรบและทางปกครอง ทรงสนับสนุนการศึกษา โปรดให้ตั้งสถานศึกษาคามหัวบ้านหัวเมืองทั่วไป และทรงรับเอาสถาบันการศึกษาชั้นสูง ที่เรียกว่าฮั่นหลิน (Hanlin-ฮั่นหลิม) ไว้ในพระราชูปถัมภ์ ฮั่นหลินเป็นที่ประชุมนักปราชญ์ผู้เป็นดามารักได้แก่ผู้สอบไล่ชั้นจอหงวนได้ โดยลำดับตั้งแต่

ที่ ๑ ถึงที่ ๘ ผู้ตอบได้คือที่ ๑ เรียกว่า จอหงวน ที่ ๒ เรียกว่าปาหงัน ที่ ๓ เรียกว่าท่าฮวย ที่ ๔ เรียกว่าฉวนตู่ ที่ ๕ ถึง ๘ ไม่มีชื่อเป็นเฉพาะ แต่เรียกรวมว่าฮั่นหลินแทน ผู้ซึ่งจะตอบจอหงวนได้จะต้องผ่านการสอบไล่ชั้นต้นโดยลำดับ ได้ครบ ๓ ชั้นเสียก่อน จึงจะเข้าสอบชั้นจอหงวนได้ ชั้นต้นสอบที่อำเภอ (ก๊วย) สอบได้เป็นหัวจ่าย ชั้น ๒ สอบที่จังหวัด (ฟู หรือ ฮู่) สอบได้เป็นก๊วยฮิน ชั้นที่ ๓ สอบที่มณฑล (ซัง หรือ แซ่) สอบได้เป็นจันต้อ ชื่อเหล่านี้ มักมีปรากฏอยู่เสมอในวรรณคดีไทยชุดพงศาวดารจีน

ในบทปลายแห่งระบะรัชกาลนี้ อาณาประชาราษฎร์มีความสุขสบายกันทั่วหน้า ว่างเว้นจากการศึกสงคราม พอสิ้นแผ่นดินของพระองค์แล้ว ก็เริ่มมีความไม่สงบเกิดขึ้นภายในราชวงศ์ คือเรื่องแย่งราชสมบัติกัน จนถึงแผ่นดินพระเจ้าเตียนจุง (Hsien Tsung—เขียนจงของศก ๘ พ.ศ. ๒๐๓๘-๒๐๓๙) ราชวงศ์หมิงมีความเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด ต่อ

ไปก็ถึงความเสื่อม เมื่อถึงฮ่องเต้องค์ที่ ๑๖ ซึ่งเป็นองค์สุดท้าย ก็ถูกหลู่ซู่เจง (Li Tzu-Cheng—หลู่ซู่ฉวนในเรื่องเม้งมวดเซงฉ้อ) เป็นชนกแย่งราชสมบัติได้สิ้นราชวงศ์หมิงลงเพียงเท่านั้น (ดูพงศาวดารจีนวงเฉียว เรื่องเม้งเฉียว เรื่องเองเฉียวค้วน เรื่องของเก้งอวกงหน่า เรื่องไคเองเผ่า เรื่องเซียววงเผ่า เรื่องเนี้ยหน่าอิดซัด และเรื่องเม้งมวดเซงฉ้อตามลำดับ)

ราชวงศ์ชิง (Ch'ing—ชิง) พ.ศ.

๒๓๘๗-๒๔๕๐

เมื่อสิ้นราชวงศ์หมิงแล้ว แผ่นดินจีนก็เปลี่ยนเป็นราชวงศ์ชิง เพื่อดำเนินเรื่องให้ต่อกันตามลำดับ จำเป็นต้องกล่าวย้อนขึ้นไปสมัยราชวงศ์หมิง ถึงดินแดนแคว้นแมนจูเรีย ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศจีน ในแดนนี้ ตอนเหนือ เป็นที่อยู่ของชนชาติตาดตะวันออกอยู่พวกหนึ่ง เรียกชื่อว่าพวกนิอูเจ (Niuche) อันมีเชื้อเผ่าเป็นพวกเดียวกับพวกกิน พวกนิอูเจแบ่งกันตามโคตรตระกูลเป็นหลายก๊ก ก๊กหนึ่ง

มีชื่อทางโคตรตระกูลว่า แมนจู แปลว่า
 บริสุทธิ์ผุดผ่อง หัวหน้าพวกแมนจูนั้น
 หนึ่งที่ได้ครองประเทศจีน แทนราชวงศ์
 เหมิง และขนานชื่อราชวงศ์ของตนว่า
 ชิง ซึ่งเป็นคำจีน แปลความหมายอย่าง
 เดียวกับคำว่า แมนจู

พวกแมนจูในขณะที่ยกกำลัง
 ทัพขึ้นมายึดเมืองมุกเดน ไปทาง
 ตะวันออกราว ๔๘ กม. ภายหลังพวก
 แมนจูหัวหน้าที่สามารถ รวมพวก
 นี้อยู่แยกกันอยู่ให้เป็นกลุ่มก้อนพวก
 เดียวกันได้หมด หัวหน้าที่กล้าหาญเคยมี
 เรื่องจิตใจอยู่กับจีนมาก่อน เมื่อรวบรวม
 พวกพวกพ้องมาถึงขั้นแล้ว ก็ยกทัพ
 ลงมาตีประเทศจีนตอนเหนือ สามารถ
 ตีกองทัพจีนที่ยกมาปราบ แตกพ่ายไป
 อย่างยับเยิน แต่ก็ไม่สามารถต่อไปได้
 เพราะถูกกองทัพจีนตีโต้ไว้เหนี่ยวแน่น
 ในที่สุดทั้งสองฝ่ายก็ตั้งทัพคุมเชิงกัน
 อยู่ พอดีทางประเทศจีนเกิดวุ่นวาย ถูก
 ขบถหลังซู่เจงเข้าปล้นตีกรุงปักกิ่งได้
 พระเจ้าเฉียนจุงฮ่องเต้องค์สุดท้ายใน
 ราชวงศ์หมิง ต้องปลงพระชนม์ตนเอง

ด้วยโรค หลังซู่เจงก็ประกาศตนเป็น
 ฮ่องเต้ แต่ก็ยังเป็นฮ่องเต้อยู่ไม่ได้นาน
 เพราะถูก วูซันไกว (Wu San-Kuei-
 ໄ໓໑໔໕) แม่ทัพจีน ที่ไปขัดตาทัพพวก
 แมนจู มีความเกลียดชังหลังซู่เจงเป็น
 เรื่องส่วนตัวอยู่ ก็ถือโอกาสจะแก้แค้น
 แทนฮ่องเต้ เพื่อให้การนี้เป็นผลสำเร็จ
 วูซันไกวจึงไปทำไมตรีกับพวกแมนจู ซึ่ง
 เท่ากับ “คบให้ต่างดาว คบทำวุ่นวาย”
 เมื่อหลังซู่เจงยกกองทัพมาปราบวูซันไกว
 ทั้งสองฝ่ายได้สู้รบกัน ทางฝ่ายวูซันไกว
 กำลังเป็นรอง พวกแมนจูก็เข้าช่วย เมื่อ
 ถูกตีจนราบ หลังซู่เจงก็พ่ายแพ้และหนี
 ไป แต่ถูกวูซันไกวไล่ติดตามกระชั้นชิด
 ได้ประจักษ์หลายครั้ง ในที่สุดหลังซู่เจง
 เสียชีวิตวูซันไกวฆ่าตาย ระหว่างที่
 วูซันไกวกำลังมุ่งไล่ติดตามหลังซู่เจงไป
 นั้น อยู่ทางนั้น พวกแมนจูเห็นเป็นโอกาส
 เหมาะ ก็ยกทัพเข้ากรุงปักกิ่งได้อย่าง
 ดอยช่ายเข้าเมือง แล้วหัวหน้าแมนจู
 นามซ่งชอนหุ (Nurhachu) ก็ยกหลาน
 ของตนขึ้นเป็นฮ่องเต้องค์แรกในราชวงศ์
 ชิง เติมนามว่าพระเจ้าตู่จิ้ง

(Shih Tsu Chang) แต่ประชาชนจึ้น
รู้จักพระองค์ว่า พระเจ้าตุนจิ (Shun Chi
- ตุนจิ พ.ศ. ๒๓๘๗) อันเป็นพระนาม
ประจำรัชกาล ในระยะนั้นมีผู้ซึ่งอ้างตน
เป็นเชื้อพระวงศ์หมิงหลายคน คือ
คำนเพื่อกราบบังคับดั่งกเป็นพัก ๆ แต่ก็
ไม่เป็นผลสำเร็จแม้สักรายเดียว

พระเจ้าตุนจิเสวยราชย์ได้ ๓๗ ปีก็
เสด็จสวรรคต ราชโอรสองค์ที่ดองก็ได
ราชสมบัติ เป็นฮ่องเต้ครั้งที่ ๒ ทรง
พระนามว่าพระเจ้าคังตี้ (K'ang Hsi-คังฮี้
พ.ศ. ๒๓๐๕) ในรัชกาลนี้ อุซันโกว
ซึ่งทางแมนจูคงให้ไปเป็นอุปราชแคว้น
หนึ่งเป็นขบถขึ้น แต่อุซันโกวถึงแก่
กรรมเสียก่อนในขณะรบกับพวกแมนจู
ไม่เช่นนั้นการสู้รบกัน อาจยืดเยื้อไปอีก
นานก็ได้

ฮ่องเต้ครั้งที่ ๓ ทรงพระนามว่า
ยุงเจง (Yung Cheng-ยุงเจียง พ.ศ. ๒๓๖๖)
พระองค์เป็นโอรสพระเจ้าคังตี้

ฮ่องเต้ครั้งที่ ๔ ทรงพระนามว่า
เชียนหลง (Chien Lung - เคียนหลง
พ.ศ. ๒๓๘๘) เป็นโอรสพระเจ้ายุงเจง

ฮ่องเต้ครั้งที่ ๕ ทรงพระนามว่า
เจียจิง (Chia Ching-เกียเจิง พ.ศ. ๒๓๓๘)
เป็นโอรสพระเจ้าเชียนหลง

ฮ่องเต้ครั้งที่ ๖ ทรงพระนามว่า
เตากวาง (Tao Kuang - พ.ศ. ๒๓๖๔)
เป็นโอรสพระเจ้าเจียจิง

ฮ่องเต้ครั้งที่ ๗ ทรงพระนามว่า
เจียนเฟิง (Hsien feng-ฮ้างเฟิง พ.ศ. ๒๓๘๔)
เป็นโอรสพระเจ้าเตากวาง

ฮ่องเต้ครั้งที่ ๘ ทรงพระนามว่า
ถ่งจือ (Torng Chyr-ถ่งตี้ พ.ศ. ๒๔๐๕)
เป็นโอรสพระเจ้าเจียนเฟิง

ฮ่องเต้ครั้งที่ ๙ ทรงพระนามว่า
กวางฮู่ (Kuang Hsu - กวางฮู่ พ.ศ.
๒๔๓๘) เป็นโอรสพระอนุชาองค์เล็ก
ของพระเจ้าเจียนเฟิง

ฮ่องเต้ครั้งที่ ๑๐ ทรงพระนามว่า
ซวนทง (Hsuan Tung - ซวนทง พ.ศ.
๒๔๕๒) เป็นโอรสพระอนุชาของพระเจ้า
กวางฮู่ และเป็นฮ่องเต้ครั้งสุดท้ายที่ถูก
คณะก่อกบฏถอดออกจากราชสมบัติ

รวมฮ่องเต้ในราชวงศ์ชิง ๓๐ องค์
เป็นระยะเวลา ๒๖๘ ปี